

ADLER KURAMI PERSPEKTİFİNDEN YETENEKLİ ELLER: BEN CARSON HİKÂYESİ

SKILLED HANDS FROM THE PERSPECTIVE OF THE ADLER THEORY: THE BEN CARSON STORY

ТАЛАНТЛИВЫЕ РУКИ С ПОЗИЦИИ ТЕОРИИ АДЛЕРА: ИСТОРИЯ БЕНА КАРСОНА

Emel YURTSEVER*
Türkan YİĞİT**

“Bir insanın devinimlerinin yöneldiği amaç, o insanın çocukken dış dünyadan aldığı izlenimlerin etkisi altında gelişip ortaya çıkar.”

Alfred Adler

ÖZ

Adler'e göre insan davranışının oluşumunda kalıtsal faktörler kadar sosyal çevre, bireyin çevresiyle yaptığı etkileşimler ve etkileşim süreci içinde fenomenolojik anlamlandırmaların da önemi vardır. Adler Kuramı'na göre birey seçicidir, tektir, karar alabilen ve hayatını şekillendirebilen bir varlıktır. İnsanın temel amaçları ve yaşamsal görevlerine değinilen kuramda; bireylerdeki organ eksikliği, aşağılık duygusu, sosyal ilgi ve doğum sırası gibi kavramların yaşam tarzını etkilediği; düşünce, duygu ve davranışların oluşumunda etkili olduğu vurgulanır. Kuramın temel kavramlarının birey, aile, grup ve toplumla çalışan Sosyal Hizmet disiplini için katkı sağlayıcı olduğu; terapötik ilişki kurulurken kuramdan faydalanıldığı ve insan davranışını anlamada geniş perspektif sunduğu bilinmektedir. Teorinin daha iyi anlaşılması ve yaşamsal olaylar içinde değerlendirilebilmesi için vaka örneği üzerinde çalışmanın faydası yadsınmaz. Vaka örneği olarak, yazınsal kaynaklar kadar özellikle gerçek yaşam öykülerinden uyarlanan filmlerin analizinden de yararlanılmaktadır. Multidisipliner bir bilim olarak Sosyal Hizmet'in sanatla da iç içe olması nedeniyle, sinemada yayınlanmış bir film üzerinden kuramı derinlemesine

* **ORCID:** [0000-0003-2616-2641](https://orcid.org/0000-0003-2616-2641), Doç. Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fak., Sosyal Hizmet, İstanbul/ Türkiye, emel.yesilkayali@izu.edu.tr

** **ORCID:** [0000-0003-0297-3036](https://orcid.org/0000-0003-0297-3036), Yüksek Lisans Öğ., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fak., Sosyal Hizmet, İstanbul/ Türkiye, turkan.yigit@saglik.gov.tr

Kaynak Gösterim / Citation / Цитата: Yurtsever, E. & Yiğit, T. (2023). ADLER KURAMI PERSPEKTİFİNDEN YETENEKLİ ELLER: BEN CARSON HİKÂYESİ. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (58), 215-238. DOI: [10.17498/kdeniz.1257232](https://doi.org/10.17498/kdeniz.1257232)

Adler Kuramı Perspektifinden Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi

gözlemlenmek ve yorumlamak mümkündür. Bu nedenle, bu çalışmada sinema filminin analizi Adler Kuramı perspektifinden yorumlama yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Kuramın temel ilkeleri ve insana bakış açısı filmdeki somut olaylar üzerinden aktarılmıştır. Bu bağlamda Adler Kuramı ile birçok açıdan bağlantılı olduğu düşünülen, gerçek bir yaşam hikâyesinden uyarlanan 'Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi' filminin analizi yapılarak 'Adleryen Bakış Açısı'yla film yorumlanmıştır. Çalışmanın amacı, sanat ve sosyal hizmet alanlarının kesişiminde insan psikolojisini anlamaya yönelik farklı bir bakış açısı sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Adler kuramı, aşağılık duygusu, sosyal ilgi, doğum sırası, cesaretlendirme.

ABSTRACT

According to Adler, the individual is selective and unique; she/he can make decisions and shape his life. With the hereditary factors in the formation of human behavior, the social stage, the interactions of the individual with his environment, and phenomenological interpretations in the interaction process are important. Adler's theory emphasized that concepts like disability, sense of inferiority, social interest, and individual birth order affect the formation of thoughts, feelings, and behaviors. It is known that the basic concepts of the theory contribute to the discipline of Social Work working with the individual, family, and society; theory is used when establishing therapeutic relations and offers a wide perspective in understanding human behavior. The benefit of working on a case study to better understand and evaluate the theory in vital events is undeniable. An analysis of the movie adapted from a real-life story is used as a case example as well as literary sources. Since Social Work as a multidisciplinary science is also intertwined with art, observing and interpreting the theory in depth through a film released in the cinema is possible. In the study, the cinema film was analyzed by the interpretation method from the perspective of Adler's Theory. The basic principles of the theory and the point of view of man have been conveyed through concrete events. In this study, the movie 'Talented Hands: The Story of Me Carson,' which is thought to be related to Adler's Theory in many ways and adapted from a real-life story, was analyzed and interpreted in terms of Adlerian perspective. The aim of the study is to present a different perspective towards understanding human psychology at the intersection of art and social work.

Key Words: Adler's theory, a sense of inferiority, social interest, birth order, encouragement.

АННОТАЦИЯ

По Адлеру, социальная среда, взаимодействия индивида с окружающей средой и феноменологические интерпретации в процессе взаимодействия так же важны, как наследственные факторы в формировании поведения человека. Согласно теории Адлера, человек является избирательным, уникальным существом, которое может принимать решения и формировать свою жизнь. В теории, относящегося к основным целям и жизненным задачам человека, такие понятия, как отсутствие органов, чувство неполноценности, социальный интерес и рождение сильно влияют на образ жизни у людей; Подчеркивается, что вышеуказанное эффективен при формировании мыслей, чувств и поведения. Основные концепции этой теории вносят вклад в дисциплину социальной работы, работающую с человеком, семьей, группой и обществом; Известно, что социальная служба используется при установлении терапевтических отношений и предлагается широкая перспектива в понимании человеческого поведения. Польза этой службы на кейс-примере, неоспорима для

лучшего понимания теории и при оценке её в жизненных событиях. В качестве тематического исследования используется анализ фильмов, адаптированных из реальной жизни, а также литературные произведения. Поскольку социальная служба, как междисциплинарная наука, переплетается с искусством, можно наблюдать и глубоко интерпретировать теорию через фильмы. В связи с этим, в данном исследовании анализ кинокартины проводился методом интерпретации с точки зрения теории Адлера. Через конкретные события в фильме передаются основные положения теории и человеческая перспектива. В этом контексте был проанализирован фильм “Талантливые руки: история Бена Карсона”, который, как считается, во многом связан с теорией Адлера и адаптирован из реальной истории. Фильм был интерпретирован с “адлеровской точки зрения”. Цель исследования — представить иной взгляд на понимание психологии человека на стыке искусства и социального обслуживания.

Ключевые слова: теория Адлера, чувство неполноценности, социальный интерес, порядок рождения, поощрение.

1. GİRİŞ

Alfred Adler, kişiliği ve onun oluşturduğu davranışları sosyal yaşamın doğurduğu zorunlulukların bir sonucu olarak görmektedir (Adler, 1918). Adler'in insan doğası kavramına bakıldığında; insanın yaradılışından gelen bir özellik olarak sadece kendi çıkarlarına değil, başka bireylere de yararlı olabilecek amaçlar geliştirme eğiliminde olan bir varlık olduğu görülmektedir. Adler'e göre insan, mevcut koşullarına göre iyi ya da kötü olabilen ve bu özelliğiyle seçici olarak adlandırılacak bir varlıktır. Adler, kuramında yer verdiği; insancılık, yardımseverlik, birlik, yaratıcılık, özgürlük gibi kavramlarla bireye değer katmıştır. Bu bağlamda, Adler, kuramında insanı kader kurbanı olarak değil kaderinin yaratıcısı olarak tanımlanmıştır (Adler, 1983). Adler'e göre birey uyum yeteneğine sahip, seçim yapabilme yetisi olan, içinde yaşadığı çevreyi anlamlandırıp biçimlendirebilen bir varlıktır. Her insan güdeleri, değerleri ve kişilik özellikleri ile kendine özgüdür. İnsan, doğası gereği topluma yönelik sosyal bir varlıktır (Geçtan, 2000). Bireysel Psikoloji bireyin psikolojik dünyasını her daim toplumla birlikte değerlendirir. Sosyal ilişkiler kapsamına dâhil olan yani toplumsal olana eğilimi artış gösteren bireyin aşağılık ve yabancılaşma duygusunun azaldığı, zamanla normalleşen bir kişiliğe evrildiği bilinmektedir (Mosak and Maniacci, 1999).

Geliştirdiği kavramlarla psikoloji terminolojisine önemli katkılarda bulunan Adler'in geliştirdiği önemli kavramlara bakıldığında toplumsal (sosyal) ilgi, yüreklilik (cesaretlendirme), yaşam biçimi, aşağılık duygusu, aşağılık kompleksi, organ eksikliği, üstünlük çabası, empati, yaratıcı benlik ve imgesel amaçtan söz etmek mümkündür. Bireyin kendi algılarını, görüşlerini ve eylemlerini oluşturmak için doğuştan sahip olduğu ‘yaratıcı güç’ potansiyeli, bireyin kendini toplumsal birlik içerisinde hissettiği ‘sosyal ilgi’, kişinin amaçlarının diğer insanların gereksinimlerine yönelik geliştirilmesini ifade eden ‘cesaretlendirme’, bireylerin ortak yargılarına göre düşünce geliştirme olan ‘sağduyu’ Adler Kuramı'nın önemli kavramları olarak karşımıza çıkmaktadır. Adlyeri Bakış Açısı'nda önemli kavramların devamına bakıldığında, çocukluk döneminde bireyin çevresiyle etkileşimleri sonucunda oluşan ve bireyin kendine özgü davranışlar geliştirme durumunu ifade eden ‘yaşam biçimi’, yaşamın tümünde bireye eşlik eden ve evrensel bir duygu olan ‘aşağılık duygusu’ kavramları görülmektedir. Bireyin ebeveynlerinin kendisi hakkında olumsuz yargılara sahip olduğuna inanarak kendini diğer bireylere kıyasla aşağı bir varlık

Adler Kuramı Perspektifinden Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi

olarak hissetmesi ve bu durumun ileriki yaşlarda da devam etmesini belirten ‘aşağılık kompleksi’, bedensel eksikliğin olduğu bireylerde sakatlığına karşı geliştirdiği tepkiyi betimleyen ‘organ eksikliği’, doğadaki tüm varlıkların aşağı konumdan yukarı çıkmak için çabalamasını ifade eden ‘üstünlük çabası’ kavramları da Adler Yaklaşımı’nı oldukça önemli kılmaktadır. Danışan-danışman ilişkisinde danışmanın danışanın gözüyle görmesini tanımlayan ‘empati’, insan benliğini yorumlayan ve birey için anlamlı hayat sağlamaya çalışan sistemi ifade eden ‘yaratıcı benlik’, bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını bir amaca yöneltmesi olarak tariflenen ‘imgesel amaç’ ise Adler Bakış Açısı’nın diğer önemli kavramları olarak belirtilmektedir (Aşkın, 1968).

Bireysel Psikolojinin temel kavramları ve özelliklerini görsel ve işitsel olarak da gözlemlene fırsatı bulunan Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi’nde Adler Kuramı temel kavramlarını Sosyal Hizmet perspektifinden inceleyerek yorumlamanın mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal Hizmet disiplininin bireyi biyo-psikososyal varlık olarak ele alıp içinde bulunduğu koşullara bütüncül bakması ve çevresi içinde bireyi değerlendiren bir disiplin olarak kabul görmesi göz önünde bulundurulduğunda, bahsedilen filmin ana karakteri ve aile üyelerinin yaşam olayları Sosyal Hizmet disipliniyle ilişkilendirilebilmektedir. Bu bağlamda ortaya koyulan çalışmayla film karakterlerinin kişilik analizleri yapılarak karakterlerin aile içi yapılanmaları, birbirleriyle olan ilişkileri ve bireylerin etkileşim hâlinde oldukları okul, iş, sosyal çevre gibi dış etmenlerin yaşamlarına olan etkisi üzerine film sahnelerinin derinlemesine analizi yapılmış ve kuram dâhilinde yorumlanmıştır.

2. ADLER KURAMI PERSPEKTİFİNDEN YETENEKLİ ELLER: BEN CARSON HİKÂYESİ FİLM ANALİZİ

Adler Kuramı ile 2009 yılı yapımı olan Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi dram filmi yorumlanmaya çalışılırken film karakterlerinin tipolojisi çıkarılmış, 90 dakikalık filmin farklı bölümlerinden analize ilişkin yarar sağlayacağı düşünülen ve değerlendirme amaçlarını taşıyan 34,11 dakikası ele alınmıştır. 12 kısımdan oluşan video kesitlerinin içeriği kuramın temel kavramları etrafında yorumlanmış olup sonuç bölümünde filmin geneli hakkında, Adleryen Bakış Açısı’yla bir değerlendirme yapılmıştır. Bahsedilen temel kavramların Ben Carson Hikâyesi’nde vücut bulduğu, bireylerin içinde buldukları koşullarda verdikleri tepkileri, düşünce ve davranış biçimlerini anlamlandırmada yaşanmış bir vaka olarak üzerine inceleme ve değerlendirme yapmanın mümkün olduğu görülmüştür. Kısımlara ayrılan filmin belirli bölümleri Adler Kuramı perspektifinde incelenmiş olup her bir video içeriği baz alınarak kuramın temel kavramları bağlamında film analizi yapılmıştır.

Yazılı kaynak incelemesi olarak bilinen doküman inceleme yöntemi aynı zamanda fotoğraf, video, film gibi görsel kaynakların da analiz edilmesini mümkün kılmaktadır. Doküman inceleme yöntemiyle film analizi yapmanın araştırmacılar için birçok yönden fayda sağladığı bilinmektedir. Sözel olmayan davranışların gözlemlenebilmesi, aynı davranışın farklı zamanlarda tekrar izlenme imkânının bulunması, tekrarı zor davranışın kayıt aracılığıyla incelenmesiyle tekrar edilebilirlik özelliği ve farklı araştırmacılar için de aynı kaynağa ulaşma imkânı bulunması gibi yönler bu faydalar arasında sıralanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Çalışmada film sahnelerinin süreleriyle birlikte ele alınıp belirli bir sıralama olmaksızın aile bireylerinin kuramın temel kavramlarıyla olan bağlantısı ele alınmıştır. Araştırmacı tarafından filmin tamamı izlenerek sahnelerin hangi içerikle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bahsedilen sahnelerin teker teker dakikaları kaydedilmiştir. Belirlenen kesitler üzerinden yapılan analiz araştırma bulgularını oluşturmuştur. Gerçekleştirilen analiz sonucu elde edilen bulguların değerlendirilmesinde nitel araştırma yöntemi; içerik analizinden yararlanılmıştır (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

Adler Kuramını oluşturan dinamiklerin film sahnelerine yansıyan yönüyle teorinin pratikte analiz edilmesi amaçlandığından çalışmanın bu bölümünde karakter tanıtımı ve kişilik analizinin yapılmasının ardından sırasıyla organ eksikliği, aşağılık duygusu, aşağılık kompleksi, üstünlük kompleksi, yaşam ödevleri, rüya yorumlaması, sosyal ilgi, doğum sırası ve cesaretlendirme kavramları ele alınmıştır.

2.1. Karakter Tanıtımı ve Kişilik Analizi

Alfred Adler, toplumsal yaşam içinde karşılaştığımız temel sorunlar nedeniyle geliştirdiğimiz yaşam tarzları ve bu tarzlara bağlı oluşan farklı kişilik tiplerinin varlığından bahsetmektedir. Her bir kişiliğin biricik olduğu düşüncesine sahip olan Adler, kişilik tiplerinin sadece kullanışlı kurgular olduğunu, mutlak bir gerçekliği ifade etmediğini düşünmekle birlikte bu tipleri kendi içinde kategorize eder (Fogiel,2003). Bu bağlamda Adler, başka bireylerle kurulan; sosyal ilişkiler, meslek ilişkileri ve duygusal ilişkiler alanlarında gerçekleşen problemlere göre kişilik tipleri belirlemiştir (Schultz and Schultz, 2007). Bahsedilen kişilik tiplerinin yöneten-baskın tip, alıcı tip, kaçınan tip ve topluma yararlı tip olduğu bilinmektedir. Bu kişilik tiplerinin belirgin özelliklerinin neler olduğu ve film yansımada görülen sonuçları ele almak için film karakterlerinin belirgin özelliklerini bilmek faydalı olacaktır.

Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi'nde iki ana karakter ve bir yardımcı karakter bulunmaktadır. Filmin ana karakterleri Benjamin Carson ve annesi Sonya Carson'un yaşam deneyimleri üzerinden Adler Kuramını incelemenin mümkün olduğu görülmüştür. Yardımcı karakter denilebilecek olan Curtis Carson'un ana karakterlerin kardeşi ve oğlu olduğu, ailenin bir ferdi olarak önemli bir konumunun ve diğerleriyle olan ilişkilerde etkisinin olduğu ancak kendi özelinde doğrudan doğruya kuram açısından değerlendirilemediği anlaşılmıştır. Adler'in belirttiği üzere kişilik tiplerinin varsayımlardan oluştuğu, kesin yargıları barındırmadığı, bireylerin hayatlarının farklı dönemlerinde öğrenme ve yeniden şekillendirmeye bağlı yeni bir kişilik tipi gösterebileceği durumunu filmin ana karakterleri üzerinden gözlemlenmenin mümkün olduğu görülmüştür. Şekil 1'de 'Karakter' ve 'Özellikler' başlıkları altında aile üyelerinin bireysel özellikleri ile aile yapılanmasındaki görev, sorumluluk ve birbirleriyle etkileşimlerinde mevcut konumları belirtilmiştir.

Tablo 1. Film Karakterlerinin Belirgin Özellikleri

Karakter	Özellikler
----------	------------

Adler Kuramı Perspektifinden Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi

Benjamin Carson	<ul style="list-style-type: none">• 8 yaşında siyahi bir erkek.• Görme kusuru olan bir çocuk.• Tek ebeveynli aileye sahip bir çocuk.• Anne ve abisi ile birlikte yaşıyor.• Hayal gücünün zayıf olup yetersizlik hissiyle geçen ilk çocukluk yılları var.• Eğitim hayatının başlarında okul başarısı oldukça düşük.• Akran zorbalığına maruz kaldığı ilk çocukluk yılları var.• Zorbalık karşısında saldırganlık özellikleri taşıdığı dönemlerden geçiyor.• Başlangıçta düşük olan ilkökul başarısı zamanla artıyor (Annenin desteği ve cesaretlendirmeleriyle).• Zamanla hayal gücü gelişiyor ve düş görme yaşamında önemli bir yere sahip.• Ergenlik dönemi agresif tutumların sıkça sergilendiği bir dönem oluyor.• Arkadaş çevresinin etkisiyle yanlış seçimlerde (bıçak taşıma ve yaralamaya teşebbüs vb.) bulunarak geçen ergenlik yılları mevcut.• Hayatının bazı dönemlerinde saldırgan davranışlar ve isyankâr özellikleri ile ön plana çıkmasıyla aile içi çatışmanın artmasında aktif rol alıyor.• Çocukluğunda etkilendiği olaylara bağlı olarak doktor olma düşüncesiyle yaşam amacına uygun bir eğitim alıyor.• Alanında başarılı bir cerrah.• Hayatının bazı dönemlerinde aktif, üretken, özgüvenli, hayal gücü gelişmiş, başarı odaklı ve katılımcı.• Son halde eşi ve çocuklarıyla mutlu aile tablosu çizen; annesi, ailesi ve toplum tarafından takdir gören, başarılı iş yaşamıyla kariyer sahibi, saygın bir birey.
Sonya Carson	<ul style="list-style-type: none">• 2 çocuklu ailede tek ebeveyn, bakımevlerinde geçen çocukluk yılları sonrası 13 yaşında evlilik yapmış siyahi bir kadın.• Eşi tarafından terk edilmiş ve eski eşinin başka bir ailesinin olduğunu biliyor.• Okuryazar olmayan, temizlik ve bebek bakımı gibi işler yapan, özellikle boşanma sonrası maddi sıkıntılar yaşayan bir birey.• Yaşamının bir bölümünde dezavantajları nedeniyle yoğun eksiklik ve yetersizlik hisleriyle mücadele ediyor.• Psikoterapiye ihtiyaç duyan; cesaretlendirme ve yeniden eğitimle eski gücüne kavuşan bir birey.• Çalışkan, azimli, kendisinin farkında ve çocuklarının iyiliğini düşünen bir ebeveyn.• Çocuklarını cesaretlendirme ve destekleme konusunda oldukça iyi bir izlenime sahip.

Curtis Carson	<ul style="list-style-type: none"> • 10 yaşında siyahi bir erkek. • Ana karakterin abisi, ilk çocuk olarak sorumluluk bilinci daha yüksek bir birey. • Baba figürünün olmadığı ailede özellikle kardeşi için saygın bir konumu var. • Ortalama okul başarısına sahip bir çocuk. • Zaman zaman annesi ile kardeşi arasında bariyer görevi görüyor. • En küçük çocuğun yarış halinde olduğu büyük kardeş konumunda.
--------------------------	---

Adler kişilik tiplerini sıralarken bireyin diğerleriyle olan etkileşimlerinden yola çıkarak yöneten-baskın tip, alıcı tip, kaçınan tip ve topluma yararlı tip olmak üzere dört temel kişilik tipi sıralamıştır (Schultz and Schultz, 2007): Adler'in tariflediği baskın tip, diğer bireyler üzerinde hâkimiyet kurma isteğine sahiptir ve bunu saldırganlık boyutuna taşıyabilme özelliği vardır. Bu tip bireylerin sosyal olaylara ilgisinin oldukça düşük olduğundan bahseder. Adler'e göre alıcı tip, kendilerini korumak için etrafında bir kabuk oluşturan hassas kişiliktir. Yaşam onlar için zorludur ve bu zorluğa karşı kendilerini taşımaları için başka bireylere güvenmek zorunda olan bu tip insanlar başkalarına bağımlıdır. Bu tip bireylerin fobileri, takıntıları, baskıları ve genel anksiyete gibi nevrozları yaşam tarzlarının ayrılmaz bir parçasıdır. Kaçınan tipi oluşturan insanlar yaşamdan ve diğer insanlardan kaçır. Bu tipteki birey yaşam sürecinde problemlerini çözmekten kaçınma yöntemiyle başarılı görünmeyi isteyen ya da kendilerini başarılı saymak isteyen tiptir. Bu bireyler, sınırlarının zorlandığını hissettiğinde sapkın davranışa yatkın olabilenlerdir. Son tip ise topluma yararlı tip olarak adlandırılan tiptir. Adler bu tipin sağlıklı insan tipi olduğunu, bireylerin hem iç enerjisinin hem de sosyal ilgisinin yüksek olduğunu belirtir. Adler'e göre yararlı tipler sorunun çözümü için mücadele veren ve çözüm sürecinde diğer bireylerin yararlarını da gözetken insanlardır (Jarvis and Russel, 2002). Film karakterlerine genel anlamda bakıldığında Adler'in kişilik tiplerinden Topluma Yararlı Tip ile uyumlu tipik özelliklerin görüldüğü, filmin genelinde Sonya Carson'un çocuklarını bu tip bir birey olmaları yönünde sıkça yönlendirdiği ve desteklediği görülmekle birlikte, Sonya'nın kendi özelinde de bu amacı güttüğü çeşitli sahnelerde karşımıza çıkmaktadır. Kişilik tiplerinin kesin olarak çizilmiş sınırlarla belirlenmediği, yaşam süreci içerisinde farklı kişilik tiplerine yönelik düşünce ve davranış kalıplarının oluşabileceği düşüncesinden hareketle film akışı içerisinde karakterlerin yaşamlarının farklı dönemlerinde farklı kişilik tipine yatkınlık gösterdiği görülmüştür.

2.2.Organ Eksikliği, Aşağılık Duygusu, Aşağılık/Üstünlük Kompleksi

Bir bireyin fiziksel görünüşü, beden yapısı, geçirdiği hastalıklar, sağlık durumu, organ eksikliği de benlik saygısı gelişimi ve niteliği açısından etkileyici faktördür (Adler, 1930). Bireylerde bulunan kusurların hayatlarını etkileme şekilleri organ eksikliği kavramının oluşmasını sağlamıştır. Organ eksikliğine rağmen yapıcı tepkiler geliştirebilen kişiler, eksikliklerini yok sayarak birçok başarıya imza atabilirler. Organ eksikliğinin varlığı bireyin saygınlık elde etme çabasında veya eksiklik hissini ödünlemede odak merkezi haline geliyorsa önemsendiği belirtilmektedir (Gençtan, 2000). Organ eksikliğine bağlı çaresizlik hissini yaşamın sonraki evrelerinde insan davranışlarının oluşumunda temel belirleyici olduğunu belirten Adler'e göre her birey hayatına, doğuştan getirdiği düşünülen ve evrensel geçerliliği kabul gören yoğun eksiklik hisleriyle başlar. Eksiklik

Adler Kuramı Perspektifinden Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi

duygusunun her bireyde olduğu kabulü bu duygunun normal olduğu yönünde önerme doğurur. Bireyin kendini yetersiz bir varlık gibi görmesi veya düşünmesi ve dolayısıyla gerginlik gibi olumsuz duygulardan oluşan eksiklik hissini bir yandan da bireyi eyleme geçmeye güdüleyen bir güç olarak faydalı olduğu söylenebilir (Adler, 1918). Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi filminin 07.10 – 14.00 dakikalar arasına bakıldığında; Ben'in ilkokulda öğrenim gören bir çocuk olduğu, görme sorunlarının varlığı nedeniyle eksiklik yaşadığı ve okul başarısının düşük olduğu görülmektedir. Bu sahnede Ben Carson'un sınav sonucunun sıfır olduğunu öğrendiği, ders arasında arkadaşlarının alay ederek onu tahrik etmesi nedeniyle elindeki anahtarlıkla birlikte arkadaşına yumruk attığı izlenmektedir. Annesi tarafından fark edilen Ben'in görme kusuru bir gözlük temin edilmesiyle ortadan kaldırıldığında Ben Carson 'un okul başarısında artış gözlemlenmektedir. Ben Carson bu sahnelerde hayal gücünün zayıf olduğu ve diğerlerinden daha geride olduğu hissine kapılarak kendini 'Aptal' olarak nitelendirmektedir. Ben'de saldırganlık ve öfke kontrolünü sağlayamama gibi belirtilerin ortaya çıktığı, arkadaşlarına fiziksel saldırıda bulunduğu bölümde çocuğun akran zorbalığına karşı bu tepkiyi gösterdiği görülmektedir. Siyahi bir çocuk olan Ben'in yaşadığı toplumun siyahilere bakış açısı nedeniyle fiziksel farklılığı ve görme kusurunun varlığı organ eksikliği kavramında belirtilen; yeti eksikliği veya bozulma, çeşitli sebeplere bağlı farklı olma durumunun kişide yarattığı olumsuz etkiyi kanıtladığı görülmektedir.

Bahsedilen dakika aralığında anne Sonya Carson'a bakıldığında; okuma yazma bilmediği halde bu durumu çocuklarına belli etmemeye çalıştığı ve gizleme mücadelesi verdiği anlaşılmaktadır. Çocukların TV'de izledikleri filmde yemek masasında bir aileyi gören Sonya'nın, TV'deki babayı izleyen çocuklarını gördüğünde kendi ailesinde eksik olan baba figürü nedeniyle düşünceli bir tavır sergilediği, yüz ifadesinden mutsuzluğu ve hüznünün yansıdığı fark edilmektedir. Sonya'nın ağır adımlarla sessizce çocuklarının yanından ayrılarak odasına çekildiği ve bu esnada Ben Carson'un annesinin bu durumunu fark ederek arkasından baktığı görülmektedir. Canlı maddenin faaliyet göstermeye başladığı andan itibaren sürekli olarak aşağı konumdan daha üstün bir duruma ulaşma yolunu aradığı bilinmektedir. Oluş kavramıyla özetlenen bu durum bir harekettir ve bu hareketi ölüme götüren bir hareket gibi düşünmemek gerekir. Aksine bu hareket hiçbir zaman hareketsizlik halini almaz veya bir uzlaşmaya götürmez. Bireyin dış dünyaya egemen olma amacı gütmesine neden olur (Adler, 1928). Adler Kuramı'na göre yeni doğan bebek zayıf, güçsüz, savunmasız, diğerlerinin varlığına bağımlı ve ilgiye muhtaçtır. Bu sebeple yeni doğmuş her birey savunmasız ve yetersiz hissederek aşağılık duygusunu taşımaktadır. Bu hisler ve duygu durumu, bireye itici bir güç olarak yansır ve başarıya ulaşması için onu tetikler. Bu tetiklemeyle ilgili olarak sağlıklı gelişim gösteren bireylerin topluma faydalı başarı için çabaladığı düşünülürken sağlıksız gelişim gösteren bireylerin kendi üstünlükleri için çaba sarf ettiği düşünülmektedir (Feist & Feist, 2008). Adler'e göre bireyde, aşağılık duygusu veya üstünlük kurma isteği şeklinde ortaya çıkan anomalilerin oluşacağı yerin toplum olmasına bağlı olarak bireyin topluma karşı sorumluluğunun olduğu düşüncesi vardır. Adler, aşağılık duygusuna sahip kişinin iki şekilde davranacağını belirtir. Bunlardan ilkinin bireyin topluma küsmesi, içine kapanması ve dahası başka kişilere şiddet uygulamayı da içeren birtakım davranışlar bütünü olarak ortaya çıkacağı yönündedir. İkinci beklenen davranışın ise bunların aksine bireyin problemleriyle başa çıkma mücadelesinde bulunacağı yönündedir (Mosak ve Maniacci, 1999). Filmde Ben'in annesinin desteği ve yönlendirmeleriyle eksik olduğu bir yanının yani görme kusurunun giderilmesi onun bir başka alandaki (okul) başarısını ve kendini göstermesini etkilemektedir. Bu durum organ eksikliği kavramının somut örneğini gösterirken aynı zamanda bu kusur ortadan kaldırılıncaya kadar çocuğun okul başarısızlığının temelinde aşağılık duygusunun varlığı ve

bu duygunun iyi yönetilememesiyle ortaya çıkan şiddet eğilimi görülmektedir. Ben Carson'un okul başarısı arttıkça kendine olan güvenin de arttığı ve beden diline özgüveninin yansıdığı fark edilebilmektedir. Sonya Carson ise eksiklik hissettiği yanlarıyla her gün yüzleşmekte, ilerleyen bölümlerde daha net görülecek şekilde bu eksiklik hissini itici güç olarak ondaki yansıması ve problemleriyle başa çıkma mücadelesi içerisinde olduğu görülmektedir. Bahsedilen bu eksiklik halinin bireyin ölümüne kadar varlığını sürdürdüğü bilinmektedir. Eksiklik hissini oluşturduğu aşağılık duygusunun, insanın doğuştan gelen görünüş özelliklerinden kaynaklandığı ya da sosyal iletişimi sonucunda beliren yetersizlik duygusuyla kompleks haline dönüştüğü belirtilmektedir. "Yetersizlik duygusunun inatçı bir hastalık olduğu, aşgari olarak bir iş yapıp bir ihtiyaç karşılanıncaya ya da bir durumun yarattığı tansiyon azalana kadar devam ettiği bilinmektedir. Yetersizlik hissi ve aşağılık duygusunun çözümüne bakıldığında yeterli sosyal duygunun varlığı, bireyin tüm hayatıyla sıkı bir bağlılığının olması, başka insanlarla bir arada bulunarak işbirliği yapma yeteneği ve isteği olduğu bilinmekle beraber çözüme kavuşturulamayan aşağılık duygusu, birey için çeşitli nedenlere bağlı olarak kronikleşir ve aşağılık kompleksine dönüşür (Adler, 2002). Aşağılık kompleksinin insandaki varlığı aranırken mutlaka onun geçmişi, çocukluğunda şımartılmış veya ihmal edilmiş olması, eski davranışları, organlarının yetersizliği gibi durumlar göz önünde bulundurulur (Adler, 1928).

Bir savunma mekanizması olarak da görülebilecek üstünlük kompleksi bireyin kendisini herkesten ve her şeyden üstün tutmak ve aşağılık kompleksinin üstesinden gelebilmek için başka bireylerin hayatlarına yönelik saldırgan davranışlar, kıskançlık, boş gurur ve küçümseyici tavırlar olarak ortaya çıkabilir (Adler, 1918). Üstünlük kompleksi insanın kendisi ve diğer bireyler karşısındaki aşırı istek ve arzularıyla ortaya çıkabilir. Örneğin üstünlük kompleksine sahip bir bireyde kibirli olma, acayip giyinme, kadınların göze batacak derecede erkeksi hali veya erkeklerin aşırıya kaçan kadınsı hali, kendini aşırı beğenme, taşkınlık yapma, palavraya başvurma, zalim davranışlarda bulunma, başkalarını yermeğe eğilim, toplumda önemli görülen kişilerle dost olma veya zayıf, güçsüz, hasta ve önemsiz kişilere gıpta eğilimi, önemli düşüncelere fazlaca düşkünlük ve kendinden başkalarını kötüleme gibi durumlar üstünlük kompleksini gösterebilir (Adler, 1928). Bir başka deyişle üstünlük çabası adı altında incelenen bu uyumsuz davranış stiline kökenlerine bakıldığında genellikle bireyin geçmişindeki aşağılık kompleksiyle bağlantılılar bulunabilir (May, 2018). Aşağılık duygusunu ortadan kaldırmak için insan ya başkalarından üstün olduğunu düşünerek farklı yönlerini öne çıkarma eğiliminde olacak ya da bunun aksine kendini dar bir çevreye hapsederek bu çevrede mutlak bir hâkimiyet kurma eğiliminde olacaktır (Mosak ve Maniacci, 1999). Filmde 53.27– 54.05 dakikalar arasına bakıldığında Ben'in mesleğinin başında bir doktor olduğu ve üst konumdaki bir doktor tarafından yok sayıldığı, küçümsendiği ve yeteneklerinin göz ardı edildiği bir sahne görülmektedir. Burada Ben'e karşı "Senin fikrin umurumda değil, kedini önemli sanma, seni bu bölümden attırırım." gibi ifadeler kullanıldığı, bu durum karşısında Ben'in öfkelenildiği ve sinirinin yüzüne yansıdığı, bu yansımanın karşı tarafta daha büyük bir haz kaynağına dönüştüğü ve aşağılamayı yapan kişinin yüz ifadesinde keyif, hoşnutluk ve rahatsız edici bir rahatlama mimiğiyle karşılık bulduğu izlenmektedir. Burada kişinin yüz ifadesiyle söylemlerinin bir araya getirdiği emir verme, baskı kurma, üstün bakışla karşısındakini yok sayma, hakaret ve aşağılamaya başvurma gibi olumsuz davranışların Adler'in aşağılık kompleksi ve üstünlük çabası kavramlarıyla ilişkili olabileceği görülmektedir. Bahsedilen bölümde küçük bir grup üzerinde hâkimiyet kurmayı amaçlayan ve bundan haz aldığı yüz ifadesinden anlaşılan bireyin bu durumunun altında yatan farklı sebeplerin olabileceği bilinmekle beraber komplekse dönüşmüş aşağılık duygusunun da bu

Adler Kuramı Perspektifinden Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi

sebeplerden biri olabileceği fark edilmektedir. Bahsi geçen bu karakterin çalışmanın Karakter Tanıtımı ve Kişilik Analizi bölümünde detaylı belirtilmiş olan Adler'in Kişilik Tiplerinden 'Yöneten Baskın Tip' özellikleri barındırdığı, bu tipe örnek olarak ele alınabileceği sonucuna varmak da mümkündür.

2.3. Yaşam Ödevleri ve Rüya Yorumlaması

Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi filminin üç ayrı bölümünde yorumlanabilecek yaşam ödevleri ve rüyanın önemi kavramlarının filmin 14.00 – 16.50, 45.05 – 46.45 ve 47.40 – 49.00 dakikalar arasında yaşanan olaylarla somutlaştığı görülmektedir. Adler'in rüya yorumlamasında amaç bireyin dünyadaki konumu ve diğer insanlarla olan ilişkileri hakkında sonuç çıkarmaktır. Düşlerde önceden belirlenmiş bir ekle yönlendirilen bireysel tecrübelerin kullanılmasıyla beklentisel düşüncenin bütün evlerini gözlemek mümkündür. Rüyaı gören kişi tarafından önceden belirlenmiş amaca uygun şekilde rüyanın oluşumunda karakter, nevroitik semptom ve duygu gibi faktörlerin etkili olduğu bilinmektedir. Rüyalarda iki tür önceden yorumlama girişimi olduğu, bunlardan ilkinin sorunu çözme diğgerinin ise rüya sahibinin belli bir duruma koymayı arzuladığı şeyin başlatılması şeklinde ortaya çıktığı belirtilmektedir. Rüyanın yardımcı bir olgu olduğu, yaklaşan bir tehlikeyle bağlantılı olarak rüyaı görenin benliğini haklı çıkarmak amacıyla insan bedeni ve zihninin beklentisine yönelik araştırma ve düşünce girişimiyle ortaya çıkan bir işaret ve kanıt olduğu ifade edilir (Adler, 1918). 47.40 – 49.00 dakikalar arasında Ben'in kafasının sınavlarla yoğun bir şekilde dolu olduğu, ders çalıştığı esnada bir rüya gördüğü, düşünde gördüğü kitap bir anda yok olduğunda paniklediği ve akabinde annesiyle konuştuğu, annesinin "Sen akıllı çocuksun, kitaba ihtiyacın yok. Kitap senin içinde." diyerek desteklediği görülmektedir. Çocukken de düş gören ve düşün önemli bir yeri olduğunu bildiğimiz ana karakterin yine bir düş görmesi Adler Kuramının rüya ve düş ile ilgili görüşlerini doğrular nitelikte karşımıza çıkmaktadır. Ben'in bu sahnelerde belli bir duruma koymayı arzuladığı şeyin okul başarısını sağlama ve sınavlarını iyi bir şekilde tamamlama olduğu şeklinde bir değerlendirme mümkündür.

14.00-16.50 dakikalar arası bölümde Sonya'nın yaşam mücadelesinde depresif bir döneme girdiği ve ruh sağlığındaki bozulma nedeniyle rutin faaliyetlerini gerçekleştiremeyecek duruma geldiği görülmektedir. Sonya, Ben'in kilise ayinine gitme teklifine karşılık "Annen iyi bir gününde değil." diyerek katılmayacağını belirtirken, yatağından çıkmadığı ve üzgün, mutsuz bir yüz ifadesiyle yattığı gözlemlenmektedir. Ben'in ayinde anlatılan hikâyedeki doktorla kendini özdeşleştirdiği, hayal kurmaya başladığı ve hayalinde gerçekleşen doktor olma düşüncesini eve döndüğünde heyecanla annesine belirterek "Büyüyünce doktor olacağım." şeklinde kendine bir amaç edindiği bu durum karşısında Sonya'nın destekleyici tavrını sürdürdüğü ancak kendi yaşam amaçlarına karşı gücünü yitirdiği ve evden çıkmadığı, penceresinden hüznü bir şekilde dışarıyı izlediği görülmektedir. Burada iki karakter üzerinden yaşam ödevlerinin gerçekleştirilmesi ve eylemlerin amaçlılığına yönelik değerlendirme yapmak mümkündür. İlk olarak Ben'deki olumlu gelişmeleri ele alacak olursak; Ben'in düş kurarak hayal gücünün gelişmesi ve çocukken yaşadığı deneyimlere bağlı olarak kendine bir yaşam amacı belirlemesi (meslek seçimi) bireyin kendini gerçekleştirmesinde ve yaşam tercihlerinde çocukken yaşadığı olayları fenomenolojik olarak nasıl anlamlandırdığıyla ilgili bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Alfred Adler, insan doğasını iyimser bir bakış açısıyla ele alan gelişim kuramcısıdır. Bireylerin doğuştan mükemmellik için çabalama eğilimlerinin olduğunu ve kişinin bu çabasının da davranışlarının en önemli yönlendiricisi olduğunu vurgular. İnsanı yönlendiren durumların geçmiş yaşantılardan ziyade, bu yaşantıları nasıl algıladığı, yorumladığı ve geçmişe dair yapılan bu yorumların şimdiki zamanı nasıl etkilediği ile

ilgilidir. Yani kişinin fenomenolojik bakış açısına önem verilir (Adler, 1912). İkinci olarak Sonya 'ya baktığımızda ise olumsuz gelişmelerin yaşandığı; yaşam ödevlerine karşı ilgisinin neredeyse hiç denilebilecek dereceye ulaştığı görülmektedir. Adler, insanın tam manasıyla işlevsel olabilmesi yani başarılı bir yaşam sürdürebilmesi için üç temel alanda başarı sağlaması gerektiğini ifade ederek bu alanlarda bireyin başarılı olmasını yaşam ödevi olarak belirtmiştir. Adler'in yaşam ödevlerine bakıldığında sosyal ödevi kapsayan arkadaşlık kurma; iş ve mesleki ödevi içeren topluma katkı sağlama; sevgi-evlilik ödevi olarak adlandırılan yakın ilişki oluşturabilme görevleri sıralanmaktadır. Birey bu üç alanda sosyal oluşum ve sosyal bağlamıyla birlikte ele alınmaktadır. Birey için hayatın anlamı bu üç temel ödev etrafında şekil almaktadır (Adler, 2004). Ben ve Sonya'nın yaşam ödevleri kavramına ilişkin tutumlarına ek olarak bir başka sahneden örnek vermek de mümkündür. 45.05.-46.45 dakikalar arası bölümde Ben Carson'un üniversite yıllarında kız arkadaşıyla yaptığı bir konuşmasında notlarının düşük olduğundan ve bu alan için yetersiz olduğundan bahsettiği, neredeyse okulu bırakacağını ifade ettiği görülen sahnede kız arkadaşının yaptığı konuşmayla Ben'in iyi olduğu taraflarını yani güçlü yönlerini keşfetmesinde ve bu yöne daha fazla zaman ayırarak kendini geliştirmesi hususunda olumlu bir yönlendirme ve cesaretlendirme örneği sunduğu görülmektedir. Yaşam ödevlerinden olan 'sevmek ve sevilmek' kavramının Ben Carson'un hayatındaki olumlu etkisi ve yansması şeklinde incelenebilen sahneden ve bir önceki örnek sahneden anlaşılacağı üzere bireyin yaşam ödevlerini yerine getirmesi olumlu gelişmeleri beraberinde getirirken burada oluşan bir bozulmanın yani gerçekleştirilemeyen ödevlerin birey üzerindeki olumsuz yansması da Sonya özelinde gözlemlenebilmektedir.

2.4. Sosyal İlgisi

Sosyal ilgi tanımlanması güç, çok yönlü ve karmaşık bir kavram olsa da en genel manasıyla başka kişilerin iyiliği ve huzuruna katkı sağlamak olarak tanımlanabilir (Mosak, 1991). Sosyal ilgi; empati, dostluk, sempati ve insan sevgisi içermekte olup iyilik, başka bireyleri koşulsuz kabul etme ve saygı ile ifade edilebilir (Kalkan, 2009). Bir bireyin değeri onun başka insanlara karşı tutumu ve toplu yaşamın gereği olan iş bölümünde ne ölçüde yer aldığıyla belirlenebilir. Adler kuramının esas kavramlarından biri olan sosyal ilgi bireyin toplumdaki yerini, topluma ve başka bireylere yaptığı katkıyı merkez alarak ruh sağlığını belirleyen kavramdır. Toplu yaşamı kabullenen birey diğer insanlar için önemli kılınır ve toplumu oluşturan büyük zincirin bir parçası haline gelir. Bir bireyin toplumsal yaşamdaki yeri kendi yetenekleri ölçüsünde belirlenir (Adler,1912). Filmde 22.40 – 26.10 dakikalar arası Ben Carson'un bir dersinde 25'te 24 yaparak A aldığı, eve heyecanla döndüğünde annesiyle karşılaştığı ve Sonya'nın oğlunun başarısını tebrik ederek desteklediği görülmektedir. Yatılı tedavi sonrası eski gücüne kavuşan Sonya'nın bu sahnelerde yeni bir işe başladığı, temizlik yaptığı evde gördüğü kitaplık nedeniyle çocuklarını kitap okumaya teşvik ettiği ve TV programlarına sınır koyarak haftalık kitap okuma ödevi ve kütüphaneye gitme görevini çocuklarına zorunlu kıldığı izlenmektedir. Ben ve Curtis Carson kardeşlerin annelerinin bu yönlendirmesine uyararak kitap okumaya ve bilgi yarışması izlemeye başladığı fark edilmektedir. Okul başarısı artan Ben'in özgüven ve iyilik halinin de aynı oranda arttığı, rahatlama ve keyif alma durumunun beden dilinde somutlaştığı sınıf sahnelerinde görülmektedir. Aidiyet duygusu ve sosyal ilgisi artan Ben'in toplum tarafından kabul gördüğü düşüncesiyle kendini daha değerli hissettiği yorumuna ulaşmakla birlikte Sonya'nın terapi sonrası kırılan cesaretini yeniden kazanmasıyla yeni bir başlangıç

Adler Kuramı Perspektifinden Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi

yapması ve iş çevresinin değişmesi, bu çevrede gördüğü kitaplar nedeniyle çocuklarını kitaba yönlendirmesi sosyal ilginin birey ve aile sistemi üzerinde yarattığı olumlu etkiye bir örnek olarak ortaya çıkmaktadır. Ben'in yaşının ve sorumluluklarının gerektirdiği gibi okul başarısı sağlayarak toplumda yer edinmesi ve katkı sağlaması annesi Sonya'nın ise iş bölümünde üzerine düşeni yerine getirerek geçimlerini sağlamak için çalışması ve toplumsal düzende yerini alması ve bu sayede iki bireyin de kendilerini değerli ve önemli hissetmeleri; Adler'in sosyal ilgi kavramını açıklamaya somut örnek olarak gösterilebilir. Bireyin içinde bulunduğu sosyal çevreye, gruba ve topluma ait hissetmesi yalnızca kendisinin değil, başka bireylerin de iyilik hali ve gelişimlerini dikkate alarak, topluma katkıda bulunmak istemesi olarak tanımlanan sosyal ilgi kavramının bireyler üzerindeki etkisine bakıldığında; sosyal ilgisi yüksek olduğu düşünülen kişiler mükemmel olmadıklarını bilir, kendisinin ve başka insanların eksikliklerini kabul edebilir, diğerlerinin refahına katkı sağlama arzusu taşır, kendine güveni olan yaratıcı tiptir, seçim gücüne sahiptir, yakınlık duygusu vardır ve işbirliğinde bulunabilen insandır (Mosak, 1991).

Alfred Adler'e göre insan davranışları; evrensel, biyolojik ve genetik faktörlere bağlı olmaktan ziyade kişiye özgü sosyal çevre ve sosyal çevre ile kurulan etkileşim sonucunda oluşmaktadır. Bir başka ifadeyle Adler, her bireyin kendine mahsus bir sosyal çevre ve sosyal alışverişinin olduğunu vurgulamıştır (Schultz & Schultz, 2013). Bireysel Psikoloji kuramının, bireyleri içinde oldukları mevcut aile ve sosyal sistem çerçevesinde ele alarak aile üyeleri ve üyelerin sahip oldukları farklı kültürel bakış açılarına odaklandığı belirtilir (Capuzzi ve Gross, 2014). Adler Kuramı'nın toplumsal, fenomenolojik, bütüncül, teleolojik, insancıl ve idiyografik olduğu, Adler'e göre bireyin; tek, istikrarlı, sorumlu, yaratıcı, aktör ya da seçici olduğu, bireyin ılımlı belirli bir tarzda davranışlarını kontrol edebilir ve kaderini yönlendirebilir olduğu bilinmektedir. Kurama göre birey, yaşam tarzını; yaşam görevleri, önceden yargıladığı, yorumladığı, tahmin ettiği ve yönettiği bilişsel bir harita olarak kullanır (Corsini ve Wedding, 2012). Filmde 32.47 – 34.05 dakikalar arasında gelişen olaylara bakıldığında Ben'in 8. sınıfı en başarılı öğrenci olarak tamamladığı, mezuniyet töreninde okul öğretmenlerinden biri tarafından topluluk önünde (öğrenciler, veliler ve öğretmenler) fiziksel görünümünün farklı oluşu (siyahi bir birey), dezavantajlarının bulunuşu nedeniyle hedef gösterilerek küçük düşürüldüğü görülmektedir. Öğretmenin törende söz alarak okuldaki diğer öğrencilere “Benjamin bir zenci, babası yok, dezavantajlı, sizin ondan neyiniz eksik, utanın kendinizden.” dediği esnada Sonya'nın duydukları karşısında oluşan öfkesinin yüz ifadesine yansıdığı gözlemlenmektedir. Bu aşağılama ve dışlama karşısında Ben'in hüznü ve suçluluk ifadesiyle baktığı, ruh sağlığının etkilendiği ancak ilerleyen süreçte bu durumun da ona itici güç olarak yansıdığı ve bununla baş edebildiği görülmektedir. Yaşananlar nedeniyle Sonya'nın Ben adına okul değişikliği kararı aldığını belirttiği sahnede “ Öğretmenin yaptığı açıklamaya sinir oldum, gelecek yıl seni hak eden bir okulda okuyacaksınız.” diyerek hem okul hem de ev değişikliği yapma kararı aldığı izlenmektedir. Bu durum da bireyin yaşam tercihlerinde ve davranışlarında; kalıtım kadar sosyal çevrenin etkisini ve bireyin fenomenolojik olarak olaylar karşısındaki tepkisini de gözlemlene açısından somut bir örnek teşkil etmektedir. Adler kişiyi tek olarak değil, bir bütünün parçası kabul ederek psikolojiye yeni bir görüş getirmiştir. Bireyin davranışlarının belirli amaçlar doğrultusunda toplumda şekillendiğine vurgu yaparak insanı içinde bulunduğu çevre ile bir arada ele alır. Ona göre davranış ve tutumlar içinde bulunduğu kültürden bağımsız olamaz. Kuramın, insanın bir bütün olarak ele alınması gerektiği yönündeki vurgusu, sosyal hizmet disiplininin özünü oluşturan ‘çevresi içinde birey’ anlayışını destekler. Bireyle, aileyle, grupla yapılan sosyal hizmet görüşme ve müdahalelerinde Adler Kuramının dinamikleri önemlidir (Corsini ve Wedding, 2012). Bu durumun bir yansıması niteliğinde ele alınabilecek film sahnesinde 35.44 – 42.50 dakikalar

arası izlenen bölüme bakıldığında okul çevresinin değişmesiyle yeni arkadaşlıklar edinen Ben'in diğerleri tarafından kabul görme ve adaptasyon sürecinde yaşının da getirisi olarak (ergenlik dönemi) akran zorbalığına maruz kaldığı, sonrasında kurduğu arkadaşlık ilişkileri nedeniyle yanlış seçimler (çakı satın alma, taşıma ve eylemde kullanma) yaptığı bir dönemde olduğu görülmektedir. Bahsedilen bölümde agresif tutum sergilediği ve saldırganlık davranışlarının arttığı görülen Ben'in annesiyle olan çatışmasında da artış olduğu, fiziksel şiddet boyutuna yansıyan ruh halinin bir süre sonra Ben'de pişmanlık yarattığı ve bu davranışlarından kurtulmak için kendi yöntemiyle (dua) bu durumla başa çıkma mücadelesi verdiği gözlemlenmektedir.

Yaşanan olayların özüne ve eylemlerin amaçlılığına bakıldığında Ben'in, arkadaşları tarafından onaylanmasına yani toplumda yer edinmesine engel olan kıyafet seçimleri nedeniyle annesiyle tartıştığı, çekiçle annesinin üzerine yürümesine neden olan durumun altında yatan tutumun kaynağına bakıldığında diğerleri tarafından kabul görmek ve grubun bir parçası olabilmek adına yaşının ve çevresinin gerektirdiği gibi bir dış görünüme sahip olma isteği ve bu sayede kabul görme amacının olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal çevrenin birey üzerindeki etkisi ve kişinin tercihlerinde etkin rol oynamasının bir sonucunu gözleme imkânı bulduğumuz somut örnekte Ben'in davranış amacı da ortaya koyulmaktadır.

28.45 – 31.40 dakikalar arası bölümde Ben'in ayağına çarpan taşı olarak merak duyduğu, çevreye olan ilgiyle araştırmaya ve öğrenmeye olan isteğinin arttığı görülmektedir. Obsidyen taşı ile ilgili yaptığı araştırmada öğrendiği yararlı bilgileri bir gün derste kullanan Ben'in öğretmeni tarafından ders sonunda beklemesi söylendiğinde Ben'in ilk tepkisinin hata yaptığı düşüncesine kapılarak öğretmeni tarafından olumsuz bir tutumla karşılaşacağı şeklinde beklentiye girmesi olarak beden diline yansıdığı görülmektedir. İçinde yaşadığı eksiklik hisleri nedeniyle kendisini övülmeye layık görmediği ve cesaretinin kırıldığı gözlemlenen sahnelerin devamında eğitimin çocuk ve ebeveyn üzerindeki etkisi de hem Ben'in gelişimi hem de Sonya'nın okuma-yazma öğrenme girişiminde gözlemlenmektedir. Sonya'nın kendi özelinde yaşam ödevlerini yerine getirmeye devam ettiğini; çalışarak ve sosyal ilgi geliştirerek toplumsal alanda yer edindiğini bunlara ek olarak eksiklik hissine neden olan okuryazar olmama durumunu aşmak için de eğitim yolunu seçtiği görülmektedir. Ben'in öğretmeni tarafından "Sen bir kapı açtın, artık bambaşka bir dünyaya adım attın." denilerek mikroskopta Ben'e gösterdiği dünyayla Ben'in bilim insanı olmasında etkili olan faktörlerin çocukluk zamanlarına dayandığı, sosyal ilgi geliştirme ve toplumsal alanda üzerine düşeni yerine getirerek katılımı sağlamanın önemi konusunda somut bir örnek olduğu sonucuna ulaşılabilir. Yine bu sahnelerde kardeşler arası bilgi rekabetinin izledikleri TV programı üzerinden devam ettiği ve yarışın gençlik yıllarına kadar sürdüğü görülmektedir. Bu yarışın Adler Kuramı açısından değerlendirilmesi bir sonraki bölümde detaylandırılmıştır.

2.5. Kardeş Konumu / Doğum Sırası

Bireyin karşılaştığı ilk grubun ailesi olduğu bilinmektedir. Buna bağlı olarak bireyin içine doğduğu aile üyeleri ile etkileşimi, üstünlük kurma ve güç arzulama bağlamında son derece önemlidir. Ebeveynlerle olan ilişki ve etkileşimin yanı sıra, doğum sırası ve kardeşler arası ilişkilere göre kişilik ve özel yaşam tarzı belirlendiği anlaşılmıştır. Adler'in doğum sırası, bir başka deyişle kardeş konumuna göre, ailedeki her çocuğun deneyimleri birbirinden farklı özellikler barındırır. Dolayısıyla, çocukların bulunduğu aile ortamı aynı gibi görünse de her birinin aile içinde farklı ve özel bir yerinin olduğu söylenir (Sullivan ve Schwebel, 1996). Alfred Adler, kişiliğin gelişiminde doğum sırasının çok

Adler Kuramı Perspektifinden Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi

önemli olduğunu vurgulayarak bireyin doğum sırasındaki durumuna bakıldığında ebeveynleriyle farklı deneyimler yaşamasının sonucu olarak kardeşlerden her birinin birbirinden farklı karakteristik özelliklerinin olduğunu belirtmiştir (Adler, 1927). Herhangi bir ailede bulunan çocuklar için şartların hiçbir zaman eşit veya benzer olmadığı düşüncesiyle çocukların mevcut yapıya uyum sağlayabilmek için birbirinden farklı yaşam stilleri, stratejileri ve baş etme mekanizmaları geliştirdikleri belirtilmektedir (Adler, 1930).

Adler'e göre en büyük çocuk kardeşlerinden hiçbirinin tadamayacağı bir durumun içindedir. Belirli bir süre tek çocuk olarak büyür ve bu süreçte tek çocuk olmanın tüm izlenimlerini yaşar. Sonraları dünyaya gelen ikinci çocuk nedeniyle tahtından indirilir ve arada geçen zaman çocukta bırakılan izlenim açısından çok önemlidir. İkinci çocuğun doğmasıyla birlikte ilk çocuğun elde ettiği hayat alanı daralır (Adler, 1928). Adler doğum sırasının önemini belirtirken ilk doğan çocukların ilginin odağında olduklarını, kendilerini özel hissettiklerini, diğer kardeşler dünyaya geldiğinde ilk doğan çocuğun gücünü kaybettiği hissine kapıldığını ortaya koymuştur (Adler, 1927). En büyük çocuk çevrenin tüm güvenini bütün ağırlığıyla sürekli omuzlarında taşır. Kardeşlerine oranla fiziksel anlamda daha büyük olması nedeniyle her zaman güçlü ve hepsinden akıllı olma isteği vardır, güç en büyük çocuk için çok önemlidir (Corsini ve Wedding, 2012). İkinci çocuk; belirgin olarak ihmal edilmişlik ve küçümsenmişlik ile karşı karşıya kalabilir ve yaşamı boyunca hayali ve elde edilemez bir hedefin peşinden giderek ulaşamayacağı yüksekleri amaçlayabilir. Bu duruma bağlı olarak ulaşmadığı yüksek hedefleri nedeniyle tüm hayatı boyunca acı çekerek huzursuz olabilir (Adler, 1912). İkinci çocuk dünyaya geldiğinde tek ilginin kendisi olmadığını, kendisinden büyük başka bir çocuğun daha var olduğunu ve ebeveynlerinin ilgi ve sevgisini bu çocukla paylaştığını fark eder. Abi/ablanın varlığı onlar için güçlü bir uyarandır ve en büyük kardeşle yarış halindedir. En büyük çocuk aşılsa amaca ulaşmış olur ancak başarısızlıkla sonuçlanırsa geri çekilme başlar ve sinir bozukluğu, kıskançlık gibi semptomlar görülebilir (Corsini ve Wedding, 2012). Son çocuk; özel bir ilgi ve bakım görür. Cüsse bakımından en küçüktürler ve sıcak bir atmosfer içinde büyürler. Kendisine bir şey emanet edilmeyen, elinden bir iş geleceğine inanılmayan bireydir. En küçük çocuk diğerleri tarafından haksızlığa uğramışlık, yetersizlik, tembellik, uyuşukluk gibi hisler taşıyabilir. Bir grup en küçük çocuk diğerlerini geçme isteği ve arzusuyla başarı odaklı olur ve genellikle büyük kardeşlerinin önüne geçer, tümünden daha başarılı olur. Başka bir grupsa içinde başarı eğilimi taşısa da tam bir aktiflik ve özgüvenden yoksundur. Kardeşlerini aşamayan grup kendilerini bekleyen işlerden kaçır, yılgınlık, ödeklilik gibi özellikler görülebilir; bahanelere başvuran, dokunsan ağlayacak tarzda bir kişi olabilirler (Corsini ve Wedding, 2012). Tek çocuğun çok özel bir durumunun olduğu, ne olacağının aldığı eğitime bağlı değişeceği, ebeveynlerinin tüm dikkatlerini ona vermekten başka seçeneklerinin olmadığı, biricik çocuklarının ebeveynlerinin bu tutumuyla daima birinin kendisine yol göstermesini beklemesi, her daim destek arayışında olan bağımlı bir kişiliğe dönüşmesi öngörülmektedir. Tüm yaşamı süresince ailesi tarafından pohpohlandığından zorluklara alışkın değildir çünkü yoluna çıkan engelleri her zaman ortadan kaldıran biri olmuştur. Sürekli dikkat odağını oluşturan bu birey kolayca çok değerli bir insan olduğu duygusunu kazanır. O kadar zor bir durumdadır ki hayata ilişkin yanlış kavramları seçme eğilimi kesindir. Ebeveynleri bu durumun farkında olması halinde tehlikeleri kavrayarak pek çoğunu engelleyebilir ama yine de bu zor durum bir sorun olarak kalabilir (Adler, 1912). Tek çocuğun, doğum sırasına göre savunmacı, özerk ve başarıya yönelimle ilişkili görüldüğü ancak anne babalarının koruması ve kaygısına maruz kalarak yetiştirildiğinden bu bireylerin özgüvenlerinin başkalarına göre daha düşük olduğu sonucu belirtilmektedir (Stewart, 2004).

Filmde 27.38 – 28.10 dakikalar arasında Ben'in abisi Curtis Carson 'la birlikte ders çalışırken bir yandan kendi düzeyindeki dersleri bir yandan da ileriki düzey öğrenimleri erkenden kazanmış olmasının avantajını derste sorulan bir soruyu cevapladığında görülmektedir. Bu erken öğrenim ve her zaman önünde bir rol modelin varlığı küçük çocuk olan Ben'i abisinden öğrendikleriyle beraber daha başarılı bir öğrenci haline getirdiği anlaşılmaktadır. Bu durumda Adler Kuramında belirtilen en küçük çocuğun daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmanın mümkün olduğu somutlaştırılmaktadır. Filmin bu ve bazı bölümlerinde Ben ve abisi Curtis 'in TV'de bilgi yarışması izledikleri sahnelerde Ben'in abisiyle yarış halinde olduğu ve başarıyı kovaladığı sahneler görülmektedir. Adler Kuramı'na göre ilk çocuk olan Curtis'in sorumluluk bilincinin daha yüksek olduğu ve kardeşi üzerinde etkili olduğu; Ben'in ise hem ikinci çocuk hem de son çocuk olmanın getirdiği konumla sürekli bir yarış ve daha iyi olma arzusuyla abisiyle mücadele ettiği fark edilmektedir. Sonuç olarak filmin son bölümünde Ben'in abisi Curtis'e nazaran daha başarılı bir kariyer çizerek Nöroloji alanında Cerrah olmasıyla Adler Kuramı'nın kardeş konumu kavramında yer alan ikinci çocuğun ilk çocukla yarış halinde olması ve son çocuğun diğerlerinden daha başarılı olabileceği önermesinin doğrulandığı görülmektedir.

2.6.Cesaretlendirme

Adler yaklaşımında önemli olan temel ilkelerden bir diğeri de birey ve ailelerin gelişiminde önem arz eden cesaretlendirmedir. Alfred Adler, kişilerin cesaretlerinin kırılmış olabileceği düşüncesine dikkat çekerek bu durumun aileler için de geçerli olduğunu belirtmektedir. Aile sisteminde yaşanan problemlerin kırılan cesaretin bir sonucu olduğu ve cesaretsiz çocukların, cesaretsiz ebeveynlerle etkileşim halinde oldukları, bu durumun nesillerce tekrar eden bir döngüye ulaştığı vurgulanmaktadır (Carlson ve Robey, 2011). Adlerci yaklaşıma göre psikolojik yardım gereksinimi olan kişilerin çocukluklarından itibaren getirdikleri yetersizlik algısı sebebiyle hayatlarında karşılaştıkları sorunların çözümüyle ilgili umutsuzluk hissi içinde olup daima yönlendirilmeye ihtiyaçlarının olduğu vurgulanmaktadır (Lau, 1994). Buna rağmen, her insanın kendi sorunlarını çözebilme potansiyeli bulunduğunu vurgulayan cesaretlendirme modeline göre; bireylerin kendi sorumluluklarını üstlenmesi konusunda teşvik etme amacı güdülerek oturum başlangıcından itibaren süreç değerlendirme istemek, belirtilerin nedenleri yerine sergilenme amaçlarını kendileriyle konuşmak, özlerine dair problem çözme yöntemlerini bulmaları için onlara yardım etmek gibi yolların izlendiği belirtilmektedir (Wells ve Giannetti, 1990). Filmin 16.55 – 20.23 dakikalar arası geçen bölümde Sonya'nın ruhsal durumunu özetleyen “Karanlığı kontrol edemiyorum.” cümlesiyle kırılan cesareti ve yaşam enerjisini yeniden kazanmak için yardıma ihtiyaç duyduğu fark edilmektedir. Sonya'nın yetersizlik duygusunu iyi yönetemediği ve ruhsal bozulma olarak ortaya çıkan bu durumu nedeniyle bir danışmana başvurduğu görülen sahnede Sonya'nın terapi ihtiyacıyla yüzleştiği görülmektedir. Sonya bu bölümde çocukluğunda bakımevlerinde kaldığından, on üç yaşında evlilik gerçekleştirdiğinden, beş yıl önce iki çocuğunun babası tarafından terk edildiğinden, eski eşinin yeni bir ailesi ve çocuklarının varlığından, müşterek çocuklarının tüm sorumluluğunun kendisine ait olduğundan, okuma yazması olmadığı için kendini aptal gibi hissetmesinden ve çocuklarının da kendisi gibi olmasına karşı duyduğu korku ve kaygıdan bahsetmektedir. Sonya'nın bahsettiği durumlar göz önüne alındığında birey; içinde bulunduğu çevre ile psikolojik, toplumsal ve ekonomik bağlantı içinde olan insandır. Sosyal Hizmet disiplinine göre; bireyin tek başına bir varlık olmadığı, aile, arkadaş, iş ve sokak çevresi ile etkileşim halinde olan, sürekli iletişim halini sürdüren ve sosyal bağlamından ayrı düşünülemeyen bir varlık olduğu bilinmektedir. Bir çocuğumuz bazen

Adler Kuramı Perspektifinden Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi

kendi kendimize çözemediğimiz sorunlarla karşılaşırız. Bireyin karşılaştığı sorunlar genellikle aile dinamiklerinden etkilenir. Bunun nedeni aile sisteminin etkileşim halinde olan bir sistem olmasından kaynaklıdır. Aile üyelerinden herhangi birinde meydana gelen değişiklik diğer üyeleri de etkiler (Zastrow, 2013). Burada aileden eksilen bir üyenin oluşturduğu boşluğu bir başka aile üyesinin doldurmak zorunda olduğu; Sonya'nın tek ebeveyn olarak sorumluluk alanının genişlediği ve ruhsal bozulmada bu durumun etkili olduğu anlaşılmaktadır. Aile üyesi olan babadaki değişiklik (aileden kopma ve yeni bir yaşam kurma tercihi) diğer aile üyelerini (anne ve çocuklar) doğrudan etkilediği görülebilmektedir.

Cesaretlendirmede danışman; üzerinde çalıştığı kişinin çevre şartlarını, bu şartların kişi üzerindeki etkisini değerlendirmeden o kişi üzerinden bir karara varamaz. Dolayısıyla bu koşullar değerlendirildiğinde o kişi bireyleşir ve birey olarak ele alınır. Kişi tek başına sosyal hizmet mesleği ve disiplini için anlam taşımazken çevresini oluşturan arkadaşlarını, ailesini, dostlarını tanıma yoluyla onun üzerine düşünce üretebilmek ve yargıya varabilmek mümkün olabilir (Tomanbay, 2011). Sonya'nın yaşadıklarına karşı verdiği mücadeleyi aktarırken geldiği noktada; geçimini sağlamak için temizlik ve bebek bakım işleri yaptığını, bir kumbarada para biriktirerek daha önce sahip oldukları eve çocuklarıyla birlikte dönme amacının olduğunu, çocuklarına eksik olduğu taraflarını yansıtmadığını belirterek sahnenin sonunda "Bununla hep savaştım ama bunu bu aralar yapamıyorum, kendimi öldürmeyi bile düşündüm." şeklinde ifadelerle mevcut durumunu belirttiği görülmektedir. Sonya'nın bu durumu karşısında yatılı tedavi öneren danışmanın tavsiyesini kabul eden Sonya ruh sağlığını iyileştirmek için bir süre çocuklarının haberi olmayacak şekilde bir düzenlemeyle yatılı tedaviye başlamaktadır. Sonya'nın danışan olarak; geçmiş yaşam deneyimleri, aile, çocuklar, iş ve sosyal yaşam dinamikleri üzerinden içinde bulunduğu mevcut durumuna ilişkin gözlem yapma imkânı bulunan sahnede Sonya'nın spesifik bir yaşam amacının (evini geri alabilmek) olmasının yanı sıra çocuklarının kendisi gibi olmasına karşı duyduğu korkuyla kendini yetersiz ve toplumun geri kalanından daha aşağıda gördüğü sonucuna ulaşmak da mümkün olabilmektedir. Yatılı tedavi sonrası yaşamına yeniden başlayan Sonya'nın bu durumunda Adler'in bireylerin çocukken eğitimi veya yetişkinlerin yeniden eğitimiyle ruh sağlığının iyileşeceği teorisi de gözlemlenmektedir. Adler Kuramı, danışan-danışman arasındaki terapötik ilişkiyi, insanların sosyal yaşamlarına bağlılıkları ve aidiyet duyguları üzerine yoğunlaşp güçlendirerek cesaretlerini yeniden yapılandırma süreci olarak betimlemektedir. Adler takipçileri olarak bilinen Sherman ve Dinkmeyer cesaretlendirmeyi, danışana yönelik güven ve inanç duyma, danışanı olduğu gibi bir birey olarak kabul etme, eylemlerinin altındaki niyet ve amacı anlama, kendi gelişimini pozitif yönde ilerletmesine hizmet edecek şekilde davranışlarını tekrar biçimlendirmesine yardım etme gibi becerileri içeren bir bütün olarak belirtmişlerdir. Bir başka deyişle cesaretlendirme modeli, danışanların amaçlarını gerçekleştirmelerine yönelik başarı beklentilerini ve umutlarını oluşturma süreci olarak da görülmektedir (Cheston, 2000).

Cesaretlendirme süreci, danışanın dünya ile etkin bir uyum yakalamasını engelleyen inançlarını yeniden yapılandırmasında danışmanın yardım etme işlevini ortaya koymaktadır (Corey, 1996). Bu terapötik süreçte danışanların bütün olumlu adımlarına dair geribildirimler verilir, realist bir benlik algısı geliştirme ve etkili davranışa engel olan duygu ve davranışları değiştirmeleri amaçlanır (Carich, 1990). Bu sürecin hedefi danışanların bilişsel örüntülerini baştan yapılandırma olduğu bilinmekle beraber danışanların toplumsal yapının bir parçası olarak görüldüğü de bilinmektedir. Adler, toplumsal yapı içinde cesaretlendirilmemiş bireylerin özgüvenlerinin gelişmediği ve bu bireylerin işlevsel olmayan davranış sergiledikleri üzerinde durarak psikolojik danışma

sürecinde; danışan bireyin toplumsal yaşamla bütünleşme durumu, sosyal ilgisini keşfetme, kişinin yeterlilik ve aidiyet duygusunu kazanması konularında yardım etmeyi amaçlamıştır (Corey, 1996). Adler, yetersizlik hissinin her zaman toplumsal bir arka planının olduğunu, sosyal ilişkilerde yoksunluk yaşayan insanın daima yetersizlik duygusunu yaşayacağını bu sebeple de danışanların grup etkileşim süreçlerinde bu duyguları ile yüzleşebildiklerini ve hatalı yaşam amaçlarıyla bağlantılı davranışlarını bütünüyle değiştirebilme olanağı bulabildiklerini belirtmiştir (Sonstegard, 1998). Cesaretlendirme modeliyle sağlanan bu etkileşim sürecinde Psikolojik danışmanların bazı yanılırları sorun oluşturabilir. Bunlardan bazıları tavsiye verme, yorum yapma ya da ahlaki değerlendirmelerde bulunma gibi sıralanabilir. Cesaretlendirme sürecinde danışmanların çalıştıkları bireylerin yeterlilik düzeylerini dikkate alarak danışana yönelik anne-baba veya bir otorite figürü gibi yaklaşım sergilemekten uzak bir tutum benimsemeleri beklenilir (Patterson ve Welfel, 2005). Terapötik süreç danışanların amaçlarını gerçekleştirmelerine yönelik başarı beklentilerini ve umutlarını oluşturma süreci olarak görülür, bu bağlamda belirlenen amaçlara bakıldığında Adlerci Terapi'nin 4 temel amacı vardır (Corsini ve Wedding, 2012):

- İyi bir ilişki kurma ve bunu sürdürme,
- Bireyin yaşam tarzı ve hedefleri de dâhil olmak üzere ruh dinamiklerini ortaya çıkarma ve bunların hayattaki ilerleyişte nasıl etkili olduğunu bulma,
- İç görüde en üst seviyeye ulaşmış yorumlama,
- Yeniden yönlendirme.

Adler, insan ruhunu veya bilinçaltını Jung ya da Freud gibi çok derinlerde ve çok soyut kavramlarla izaha yanaşmaz. Adler'de id, ego, süper ego ya da Jung'taki gibi kolektif bilinçaltı vb. kavramlara rastlanılmaz. Adler ruhun veya ruhsal hayatın sosyal görünüşleri ile ilgili açıklamalar yapar. Bu yönüyle bireyi oluşturan sosyal faktörlerin önemi ve bu faktörler üzerinde çalışma anlamında sosyal hizmet için öncüdür. Sosyal hizmet açısından grup terapisine bakıldığında; grup süreci aracılığıyla, bireylerin duygusal, davranışsal ve sosyal uyumlarını kolaylaştırma amaçlanır. Terapiye katılanların iletişimsel, duygusal ve davranışsal zorlukları bulunur (Zastrow, 2010). Adler yaklaşımına dayalı grupla psikolojik danışma uygulamasında cesaretlendirmenin danışanların değişimine katkı sağlayacak bir terapötik kaynak olması bireylerin sosyal yetkinlik becerisini artırır. Psikososyal işlevsellik bireyin davranışını anlamak için kullanılan temel bir kavram olarak insanın duygu, düşünce, tutum ve davranışlarında ve onu oluşturan çevresel koşullarında değişiklik yapmayı amaçlar (Adler, 1927). Danışanın toplumsal ilgisini geliştirerek farkındalığını arttırmak ve yaşam amaçlarını değiştirerek yeni amaçlar oluşturmaya fırsat tanıyan Adler Kuramı, bir tedavi süreci yerine danışanın toplum içinde eşit yaşayabilmesi için eğitilmesi sürecini kapsar. Kurama göre bireyin yaşam biçimi, onun yaşam sorunlarıyla başa çıkmada güçsüz, çaresiz hissetmesine neden olur, çaresizlik yaşayan bireylerin; geçmiş, şimdi ve gelecek arasında bağlantı kurmasına yardımcı olur (Adler, 1928).

3. TARTIŞMA

Alfred Adler tarafından ortaya koyulan ve farklı isimlerle de bilinen Adler Kuramı insan psikolojisini anlamada geniş perspektif sunan ve önceki kuramların izlerini taşımakla birlikte farklı bir bakış açısı yaratan kuram olarak karşımıza çıkmaktadır. Adler Kuramı, bir diğer deyişle 'Bireysel Psikoloji' veya 'Adleryen Kuram' içinde barındırdığı temel kavramlarıyla insanın düşünce, duygu ve davranışlarının oluşumunda bireyin seçiciliğinden, tekliğinden, hayatının biçimlendiricisi oluşundan bahsederken Sosyal Hizmet disiplininin özünü oluşturan kavramlarla da ortak özellikler barındırmaktadır. Bilgi,

Adler Kuramı Perspektifinden Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi

beceri ve değer sacayaklarına dayanan Sosyal Hizmet disiplininde öğrenme süreci sadece kuramsal eğitime dayalı bilişsel öğrenme veya uygulama eğitimine dayalı davranışsal öğrenme yöntemleriyle gerçekleşmez. Bunların yanı sıra duyuşsal öğrenme unsurlarından değer, empati, iç gözü, tutum, etik kural, özgeçilicilik gibi kavramların da özümsemesi gerekmektedir (Tuncay, 2015). Bu bağlamda sosyal hizmet alanında bahsi geçen bilgi, beceri ve değerleri kazanımda yol gösterici kaynaklardan biri de görsel-işitsel materyallerdir. Filmlerde yaşanan olaylar, sürükleyici görseller ve anlatılanların seyreden kişilerde önemli bir etki bıraktığı bilinmektedir. Toplumun daha iyi anlaşılmasını sağlayan filmler; bireylerde anlamlandırma, eleştirel bakabilme, ilişki sorgulama ve sosyal bütünlüğün farkına varma gibi yardımcı roller üstlenmektedirler (Yarka, 2022). Öte yandan Yılmaz ve Zengin (2019)'in araştırmasına göre; film analizinin sosyal hizmet öğreniminde önemli bir yerinin olduğu, Sosyal Hizmet Uzmanlarının hitap ettiği müracaatçı kesimi daha iyi anlayabilmelerinde kolaylık sağladığı belirtilmektedir. Film analizlerinde, sosyal hizmet mesleğinin odağını oluşturan müracaatçıların benzer sorunlarını yansıtan film karakteriyle somutlaştırma yapılmasının yararından bahsedilmektedir. Bu yarar, uygulamada benzer vakaların görülebilmesi, farklı yaşam hikâyelerini göz önüne sererken ötekileştirici anlatım yerine öğretici anlatıma dayalı olması nedeniyle eğitim süreci için de uygun bulunmaktadır. Zastrow (2013)'a göre Sosyal Hizmet alanıyla ilgili eğitim içeriği bireylerin en uygun şekilde iyilik ve sağlık durumuna kavuşturulması ve bu durumun sürdürülmesine yönelik yardımcı sistemlerin neler olduğunun bilinmesinden geçmektedir. Ayrıca bahsedilen bu iyilik haline engel olan sistemler hakkında da detaylı bilginin edinilmesi ve ayrıntılı olarak ele alınması gerekliliği vurgulanmaktadır. Bilhassa Sosyal Hizmet gibi uygulama içeren disiplinlerde Sosyal Hizmet Uzmanlarının kuramlar üzerine düşünerek değerlendirme yapmaları gerektiği ve müracaatçıyla çalışmada kuramların etkili biçimde uygulanması üzerinde durulmaktadır.

Adler Kuramı'nda kişinin yaşam olayları ve durumlar karşısında fenomenolojik anlamlandırmaları önem arz etmekle birlikte bireyin seçimlerinin tek bir sebebe indirgenemeyeceği, bireyin davranış sonucunu doğuran farklı etmenlerin olduğu üzerinde durulmuştur. Adleyen Kuram, bir bireyin doğumundan itibaren benlik gelişimini etkileyen faktörlerin varlığından bahsederken davranışları yalnızca kalıtsal özelliklerin bir sonucu olarak görmez ve sosyal çevrenin kişi üzerindeki etkisine de değinmesiyle farklı bir bakış açısı geliştirmiştir. Bu yönüyle Adler Kuramı'nın sosyal hizmetin bilgi ve alan uygulamaları açısından oldukça önemli olan 'Sistem Yaklaşımı'yla paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Sistem Yaklaşımı, birey ve çevreyi birbirinden ayrı ele almak yerine bireyin fiziksel çevresiyle oluşturduğu karmaşık düzeni bir bütün olarak ele almaktadır. Sistemi oluşturan her bir parçanın varlığı göz önünde bulundurulurken sistem, kendini oluşturan parçaların toplamından daha öte bir olguyu ifade etmektedir (Duyan vd., 2014). Adler Kuramı'nda belirtilen bir başka önemli kavramın ise doğum sırası/kardeş konumu olduğu görülmektedir. Bu kavrama göre her bireyin etkileşimde bulunduğu ilk kişiler ebeveynleri ve (varsa) kardeşleridir. Bireyin kendisiyle, diğer kişilerle ve dünyayla bağ kurmaya başladığı yer ailedir. Aynı aileye doğmuş çocukların her birinin kaçınıcı çocuk olarak dünyaya geldiği, ebeveynleriyle kaçınıcı çocuk (ilk, ikinci, son, tek) olarak ilişki kurduğu, kardeşleri arasındaki konumu, dünyaya geldiği anda aile üyelerinin birbirleriyle ve çevreleriyle olan ilişkileri, ailenin bio-psiko-sosyal özellikleri ve ekonomik koşulları gibi etmenlerin önemine dikkat çekilmektedir. Birey, çeşitli faktörlere bağlı olarak gelişim gösteren ve sosyal ilgi geliştirebilen bir varlık olarak toplum yararı ve sosyal refaha katkı sağlamayı da amaç edinerek bir dizi davranışta bulunmaktadır. İnsanın sosyal bir varlık olduğunu vurgulayan kurama göre birey, sosyal katılımı gerçekleştirdiği oranda yetersizlik ve yabancılaşma hissinden kurtularak toplumsal olana ilgisi artar ve zaman içerisinde

normalleşen bir kişiliğe evrilir. Bu durumun gerçekleşmesinde eğitimin önemine vurgu yapan Adler, yaşamın ilk öğrenmelere bağlı veya sonradan öğrenme – yeniden kazanım ile de yaşamın şekillendirilebileceği görüşünü savunmaktadır. Sosyal hizmet alanında ‘Aile Terapisi’ nin kurucularından sayılan Virginia Satir’in aile hayatında belirlediği dört temel öğeye bakıldığında bunların; öz değer, iletişim, aile sistemi, toplumsal bağ olduğu görülmektedir. Burada bahsedilen kavramlara bakıldığında; bireyin kendiyile ilgili duygu ve düşüncelerini kapsayan ‘öz değer’, insanlar arası gelişen etkileşimi vurgulayan ‘iletişim’, bireylerin davranış ve hislerini etkileyen kurallar bütünü olan ‘aile sistemi’, aile dışındaki kişi ve kuruluşlarla sağlanan teması ifade eden ‘toplumsal bağ’ anlaşılmaktadır (Satir, 2001). Bu bağlamda Adler Kuramı ve Sistem Yaklaşımı paralellik göstererek benzer durumlara dikkat çekmektedir.

Bireyler yaşamın ilk yıllarında veya herhangi bir döneminde kendini yetersiz ve güçsüz hissedebilir, bu hislere bağlı duygu durumunda ve davranışlarında bozulmalar meydana gelebilir. Kişi yaşama dair inancını kaybetmiş olabilir, amaçlılığını yitirmiş ve yaşam ödevlerini yerine getirmede motivasyonu azalmış veya cesareti kırılmış olabilir. Bu bağlamda bireyin yeniden cesaretini kazanması, yaşamının kontrolünü ele alması ve yanlış öğrenmelerin doğrularıyla yeniden şekillenmesi amacıyla Adler’in ‘cesaretlendirme’ kavramı ortaya çıkmıştır. Terapötik ilişkide yararlanılan cesaretlendirmeye göre bireyin iç gözü kazanması ve kendi yaşamının aktörü olduğu gerçeğiyle yüzleştirilmesiyle pozitif yönde ilerleme kaydedilmesi beklenir. Reamer (2006), Sosyal Hizmet mesleğinin temel değerleri ve ilişkili ilkelerini 6 maddede ele almıştır. Bu değerlerden ‘Hizmet’ kavramının amacını, ilk olarak sosyal sorunları olan ve müdahaleye ihtiyaç duyan bireylere yardım edilmesi şeklinde ifade etmektedir. Bahsedilen değere göre, Sosyal Hizmet Uzmanları, sorumluluk alanı dâhilinde hizmetleri geliştirmekte ve sosyal sorunların çözümünde bireylere yardım etmek amacıyla kendi değer bilgi ve becerilerinden yararlanmaktadırlar. Alfred Adler tarafından geliştirilen Adleryen Kuram’da bireyin içinde bulunduğu mevcut durumuna ilişkin sorunlarını anlamlandırmada yalnızca kalıtımın veya çevrenin yeterli olmadığı, bireyin yaşam tarzına göre olay ve olgulara yaklaşımının değişebildiği, fenomenolojik olarak insanın kendi yaşamında etkililiği, davranışların amaçlılığı üzerinde durulduğu bilinmektedir. Kut (1988)’a göre de insan aktif bir kişilik sistemidir. Birey kendi inisiyatifi kullanma, davranışlarını kontrol edebilme, yaşama katılım gösterme ve çevreyi de etkileyerek değişiklik yapabilme özelliğine sahip bir varlıktır. Bu düşünce sosyal hizmet açısından bakıldığında bireyin kendi yaşamı üzerinde etkisi ve müracaatçının self determinasyon ilkesiyle özgürce seçim yapabilmesini ifade etmede destekleyicidir. Adler Kuramı bireyde doğuştan var olduğu düşünülen aşağılık duygusu kavramı üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu kavrama göre her birey beklentiğinde bir başkası (anne veya bakım sağlayan kişi) tarafından sağlanan ilgi, sevgi ve korumaya ihtiyaç duyar. Bu muhtaçlık durumu karşısında doğal bir reaksiyon olarak birey kendisini, karşısındaki kişiden daha aşağıda ve yetersiz hisseder. Bu durum bireyde pozitif ve negatif olmak üzere iki yönde gelişime neden olur. Pozitif etkide; birey sürekli olarak kendisini geliştirip toplum yararı da kapsayacak şekilde aşağı konumdan yukarı konuma geçecektir. Bu sayede başarı ve kendini gerçekleştirme meydana gelecek ve aşağılık duygusu bireyin iyilik haline itici güç olarak yansiyacaktır. Negatif etkide; bireyin aşağılık duygusunu iyi yönetememesine bağlı gelişen aşağılık kompleksi veya üstünlük çabası görülecektir. Bu durumda kişinin hangi yönde gelişeceği konusunda kuramda belirtilen bireyin seçiciliği ve yaşamının kaynağı olduğu gerçeğini unutmamak gerekir. Adler’e göre birey, yaşamından sorumludur ve bir takım yaşam ödevleriyle görevlendirilmiştir. Bu yaşam ödevlerinin yerine getirilmesi kişinin ruh sağlığı bütünlüğünü yakalamasında öncüdür. Ayrıca bu ödevlerin yerine

Adler Kuramı Perspektifinden Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi

getirilmesinde ve davranışların temelinde bir erek vardır. Adler, bireylerin yaptıkları veya yapmadıkları her seçimin altında bir amacın var olduğunu, kişinin içsel dünyasını anlamada davranışların nedenselliği yerine amaçlılığına odaklanmakta fayda olduğunu belirtmiştir. Eylem amaçları ve yaşam ödevleri en temel anlamda ele alındığında sevmek, çalışmak ve sosyal ilgi geliştirmek şeklinde sıralanan yaşam ödevleriyle; güçlü olma, emniyette olma ve ait hissetme amaçlanmaktadır. Bu amaçların gerçekleşmesi ve yaşam ödevlerinin yerine getirilmesinde bireye engel olan organ eksikliği kavramına göre ise; bireyin doğuştan getirdiği fiziksel bir kusurun, eksikliğin veya farklılığın onda yarattığı yoksunluk hissine bağlı olarak yaşamını olumsuz etkilediği sonucuna varılmaktadır. Turan (2012)'a göre Sosyal Hizmet alanı için önemli bir diğer yaklaşım olan Ekolojik Sistem Yaklaşımı'nda kişilerin çevreleriyle olan etkileşimleri onların gelişimleri ve yeteneklerini kullanmalarına olanak sağlarken bir yandan da fırsatların yeterince elde edilmediği durumlarda engelleyici olabilmektedir. Bahsedilen yaklaşıma göre sağlıklı olmak, yeterince zeki bir birey olmak, eğitilmiş olmak gibi faktörler bireyin çevresiyle olan etkileşimini kolaylaştırırken burada bir eksiklik yaşanması halinde diğer alanlarda da çeşitli sorunların yaşandığı belirtilmektedir.

Nevrozların oluşumunda etkili olan faktörlerin yaşam deneyimleri olduğunu ortaya koyan Adler'e göre yaşam amaçları ve ödevlerini yerine getiremeyen bireyler kendi başına üstesinden gelemedikleri problemleri nedeniyle cesaretlendirmeye ihtiyaç duyabilmekte ve terapötik ilişki içinde yeniden eğitimle bu sorunu aşabilmektedirler. Burada birey adına yapılması gereken; sorunlarının kaynağının kendisi olduğu farkındalığına erişerek çözümün de kendi özünde yer aldığına farkına varmasını sağlamaktır. Sosyal Hizmet alanında sıklıkla başvuru alan 'Güçlendirme Yaklaşımı' için birey, içinde potansiyel güç barındıran, aktiflik ve katılımcılık özelliği bulunan kişidir. Bu bakış açısı, özellikle kendi kaderini tayin etme ilkesine sıkıca bağlıdır. Bu teoriye göre kişi, içinde bulunduğu duruma yönelik en doğru kararı alabilen mercidir. Sosyal Hizmet Uzmanı ise bu düzlemde kolaylaştırıcı konumdadır (Erbay, 2019). Güçlendirmenin hedefinden bahseden Karataş (2017); sosyal hizmet disiplininin bütüncül şekilde çocuk ve onu oluşturan sosyal çevreye yönelik mikro, mezzo ve makro düzey müdahaleyle sosyal işlevselliğini kaybetmiş birey ve aileyi eski gücüne kavuşturma amacı güttüğünü belirtmektedir. Aldoğan (2018)'a göre de Sosyal Hizmet Uzmanları müracaatçıların refahını artırma, onarma, koruma ve geliştirmede bireyler arası ilişkileri güçlendirmeyi hedeflemektedir. Buradan anlaşılıyor ki Sosyal Hizmet için önemli bir kavram olan güçlendirme Adler Kuramı'nda yer alan cesaretlendirme kavramıyla özdeşleşmektedir. Özellikle sosyal ilgi kavramını geliştirerek bireyin çevresi içindeki önemine dikkat çekmesi yönüyle Adler Kuramı, Sosyal Hizmet alanı için değerli ve katkı sağlayıcı bir kuram niteliğindedir. Kişiliğin pozitif gelişiminde sosyal ilgi geliştirilmesinin ne kadar önemli olduğu ve bireyi anlamlandırmada onu oluşturan aile, arkadaş, iş, sosyal çevre gibi faktörleri de göz önünde bulundurması nedeniyle Adler Kuramını diğer kuramlardan ayıran özelliklerin açık, net ve anlaşılır bir şekilde ortaya koyulduğu görülmektedir. Kuramın temel kavramlarının çerçevesi, ortaya koyulan düşüncenin netliği, dilinin sadeliği ve anlaşılabilirliği da eğitime önem veren Adler'in toplumun her kesimi tarafından anlaşılabilir düzeyde bir kuram oluşturarak bu anlamda da toplum eğitimine katkı sağlama amacında olduğunu gösterir. Kuramın sınırlılığı açısından film analiziyle test edilebilmesi ve yaşanmış gerçek hayat hikâyesi üzerinden kuramı oluşturan dinamiklerin ele alınması da önermelerin doğruluğunu tartışmaya elverişlidir.

Yaşamın farklı dönemlerinde meydana gelen olayların değerlendirildiği bu çalışmada 88.00 – 90.00 dakikalar arası sahneler incelendiğinde; Ben Carson'un son durumda başarılı bir cerrah olduğu, alanında çok zor görülen bir ameliyatı başarılı bir şekilde tamamlayarak kafaları yapışık dünyaya gelen ikizleri ayırdığı görülmektedir. Bu

sahne de çalışma ortamında saygı gören Benjamin Carson'un topluluk tarafından alkışlandığı ve takdir topladığı, Ben'in annesi ve eşine sarıldığı sahnede sevincini ailesiyle paylaştığı, başarısı nedeniyle gurur ve memnuniyet içeren bir yüz ifadesiyle filmin sonlandığı görülmektedir. Buradan hareketle Ben Carson'un çocukluğundan itibaren yaşadığı güçlükler karşısında doğuştan gelen aşağılık duygusunu iyi yöneten bir birey olarak benlik saygısı ve kişilik gelişimini olumlu yönde geliştiren, yaşam ödevlerini başarılı bir şekilde yerine getiren, ruh sağlığı yerinde bir birey olarak yaşamına devam ettiği sonucuna ulaşmak mümkündür. Adler'in düşünce ürününe göre insan davranışları; evrensel, biyolojik ve genetik faktörlere bağlı oluşmaktan da öte kişiye özgü sosyal çevre ve sosyal çevre ile kurulan etkileşim sonucunda oluşmaktadır. Adleryen kuramın bireyleri içinde oldukları mevcut aile ve sosyal sistem çerçevesinde ele alarak aile üyeleri ve üyelerin sahip oldukları farklı kültürel bakış açılarına odaklandığı bilinmektedir. Reamer (2006)'ya göre Sosyal Hizmet mesleğinin bir değeri 'Bireylerin Değer Yargıları ve Saygınlıkları'dır. Bu değere göre, bilinir ki Sosyal Hizmet Uzmanları, her bireyin özgül değer yargılarına saygı gösterilmesi gerektiğine inanmaktadır. Her bireyin ait olduğu etnik ve kültürel farklılığı gözetenek müracaatçı bireylerin kendi kaderini tayin haklarına saygı duyulmaktadır. Bireyin kendi yaşam tarzını belirlemesi hususunda teşvik edici olan Sosyal Hizmet Uzmanları müracaatçıların kendi kendine ihtiyaç tanımlaması ve olumlu değişime yönelik bireysel kapasitelerini artırmayı amaçlamaktadır. Başka bir değerde ise 'İnsan İlişkilerinin Önemi' vurgulanmaktadır. Bu değerde Sosyal Hizmet Uzmanlarının insan ilişkilerini önemseddiği belirtilmektedir. Sosyal Hizmet Uzmanları bireyler arası ilişkilerin değişimde önemli bir araç olduğu varsayımından hareket ederek insanlar arasında kurulan ilişkilerin güçlenmesini istemektedir. Yaratıcı güç potansiyeli olarak adlandırılan, kişinin kendi düşünce ve eylemlerini oluşturmak için sahip olduğu doğal gücün bireyin yaşam tercihlerinde ortaya çıkması durumuna bağlı olarak filmin ana karakteri Ben Carson'un yaşam biçimi belirlerken çevre etkileşimlerinde bulunarak öznel davranışlar sergilediği anlaşılmaktadır. Buradan hareketle bireyin düşünce ve davranışlarının oluşumunda seçim yapma yetisinin tek başına yeterli olmadığı, çevresel faktörlerin, diğer bireylerle olan ilişki ve etkileşimlerin de etkisinde kalınarak yaşam biçimi oluşturulduğu, kişinin yaratıcı güç potansiyeliyle yaşam biçimini belirlerken dış etmenlerden etkilendiği varsayılabilir. İnsan psikolojisinin karmaşıklığı ve belirsizliği içerisinde toplumun her kesiminin anlayacağı düzeyde kavram açıklamaları yaparak eğitimin ve yeniden eğitimin önemine yaraşır bir şekilde kuramını tüm bireyler için anlaşılır kılmak ve ruh sağlığı alanındaki çalışanlara veya öğrencilere ve dahi ebeveynlere rehber niteliğinde bir kuram sunmak da Adler'in yazın alanı için büyük katkısı ortaya koymaktadır.

4. SONUÇ

Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi filminde Adler Kuramı'nın özünü oluşturan sosyal ilgi olgusunun birey üzerinde yarattığı olumlu ve olumsuz sonuçlara ve insan davranışına olan çeşitli etkilere rastlanılmıştır. Bu kavramların aynı zamanda çevresi içinde bireyi odağına alan Sosyal Hizmet disipliniyle de paralellik gösterdiği anlaşılmıştır. Filmin ana karakterinin fiziksel özellikleri, aile yapısı ve dinamikleri, arkadaş ve okul çevresi, iş ve kariyer hedeflerinin yaşamına olan etkisi ve seçimlerinde özgür olan bireyin kişisel gelişimi ve kendini gerçekleştirme adına yaptığı girişimlerin güzel bir örneğini sunan Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi ile Adler Kuramı bütünleştğinde Sosyal Hizmet alanı için iyi bir örnek oluşturmuştur. Film üzerinden yapılan analiz ve yorumlamada elde edilen sonuçların yanı sıra benzer veya farklı bakış açılarıyla film hakkında birçok çıkarımda bulunulabileceği, Sanat-Psikoloji-Sosyal Hizmet alanlarının iç

Adler Kuramı Perspektifinden Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi

içe geçtiği bu örnekle film senaryosu üzerinden kuram analizinin mümkün olduğu sonucuna varılmıştır. Sanat ve Sosyal Hizmet bileşiminde insan psikolojisini anlamaya yönelik yapılan gözlem ve değerlendirmeye temel kavramlar ve kuram içeriğinin görsel ve işitsel düzlemde analiz edilebildiği görülmüştür. Ana karakterler Benjamin Carson ve Sonya Carson'un yaşam mücadelesinde göstermiş oldukları çaba ve somut olaylara bakıldığında; Adler Kuramı'nın ortaya koyduğu ve savunduğu görüşlerin geçerliliği ve doğruluğunu sınavan bir örnek olarak bu çalışma, başka çalışmalara ilham olabilir, film ve dizi gibi eğlence araçları, kuram ve yaklaşımların daha iyi anlaşılabilmesi ve teorinin pratikte yansımaları göstermesi açısından akademik yazın çevresinde kaynak olarak kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (1912) “İnsan Doğası (çev. Özüpek, A.)”, Dorlion Yayınları, 2021, Ankara.
- Adler, A. (1918) “Bireysel Psikolojinin Uygulanması ve Kuramı (çev. Kılıçoğlu, A.)”, Say Yayınları, 2021, İstanbul.
- Adler, A. (1927) “İnsanı Tanıma Sanatı (çev. Şipal, K.)”, Say Yayınları, 2022, İstanbul.
- Adler, A. (1928) “İnsan Psikolojisi (çev. Özüpek, A.)”, Yason Yayınları, 2020, Ankara.
- Adler, A. (1930) “Çocuk Eğitimi (çev. Şipal, K.)”, Say Yayınları, 2016, İstanbul.
- Adler, A. (1983) “Kişilik Bozuklukları ve Toplumsal Bütünleşme (çev. Çorakçı, B.)”, Say Yayınları, 1983, s. 30, İstanbul.
- Adler, A. (2002) “Sosyal Duygunun Gelişiminde Bireysel Psikoloji (çev. Özgü, H.)”, Hayat Yayınları, İstanbul.
- Adler, A. (2004) “Yaşamın Anlam ve Amacı (çev. Şipal, K.)”, Say Yayınları, 1985, Ankara.
- Aldoğan, S. N. (2018). “Sosyal Hizmet Uzmanlarının Etik Karar Verme Süreçlerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi” (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Aşkın, M. (1968), “Adler”, Teksir Yayınları, 1968, s. 1-2.
- Capuzzi, D. ve Gross, D. R. (Ed.). (2014), “Counseling and Psychotherapy: Theories and Interventions (5. Baskı)”, John Wiley & Sons.
- Carich, P. A. (1990), “Ego Strengthening: Encouragement Via Hypnosis”, Individual Psychology, 40(4), 498-502.
- Carlson, J. D. ve Robey, P. A. (2011), “An İntegrati and Adlerian Approach to Family Counseling”, The Journal of Individual Psychology, 67(3), 232-244.
- Carter, T. (Yönetmen). (2009). Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi, Pielmeier, J. (Senarist). <https://youtu.be/FEy4i3S0sDU>
- Cheston, S. E. (2000), “Spirituality of Encouragement”, Journal of Individual Psychology, 56(3), 296-304.
- Corey, G. (1996), “Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy (5. Baskı)”, Pasific Grove California, Brooks/Cole Publishing Company.
- Corsini, R.J. ve Wedding, D. (2012), “Modern Psikoterapiler (çev. Güzelyazıcı E. ve diğ.)”, Kaktüs Yayınları, İstanbul.
- Duyan, V., Yolcuoğlu, İ.G., Artan, T. (2014), “Dünü, Bugünü, Yarınıyla İnsanı Anlamak: İnsan Davranışının Temelleri ve Sosyal Çevrenin Etkileri”, Nar Yayınevi, İstanbul.
- Erbay, E. (2019), “Güç Ve Güçlendirme Kavramları Bağlamında Sosyal Hizmet Uygulaması” . Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 19 (42), 41-64. DOI: 10.21560/spcd.vi.546674
- Feist, J. ve Feist, G. J. (2008), “Theories of Personality (7. Baskı)”, The McGraw-Hill Companies, Inc., United States America.

- Fogiel, M. (2003), "The Psychology Problem Solver", Research & Education Assoc, New Jersey.
- Geçtan, E. (2000), "Psikanaliz ve Sonrası", Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Jarvis, M. and Russel, J. (2002), "Key Ideas in Psychology", Cheltenham: Nelson Thornes.
- Kalkan, M. (2009), "Adlerian Social Interest Scale-Romantic Relationship Form (ASIS-RR): Scale Development and Psychometric Properties", Individual Differences Research, 7(1), 40-48.
- Karataş, Z. (2017), "Çocuklara Yönelik Denetimli Serbestlik Uygulamalarında Sosyal Hizmet Müdahalesinin Önemi", Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 1(1), 1-20.
- Kut, S. (1988), "Sosyal Hizmet Mesleğine: Nitelikleri, Temel Unsurları ve Müdahale Yöntemleri", Ankara.
- Lau, P. S. Y. (1994), "My Counseling Position: An Adlerian Approach", Asian Journal of Counseling, 3(1), 57-71.
- May, R. (2018), "Yaratma Cesareti (çev. Oysal, A.)", Metis Yayınları, İstanbul.
- Mosak, H. and Maniaci, M. (1999), "A Primer of Adlerian Psychology: The Analytic-Behavioral-Cognitive Psychology of Alfred Adler", Routledge, London.
- Mosak, H. H. (1991), "I Don't Have Social Interest: Social Interest As Construct", Individual Psychology: Journal Of Adlerian Theory, Research & Practice, 47(3), 309-320.
- Patterson, E. L. ve Welfel, R. E. (2005), "The Counseling Process: A Multi Theoretical Integrative Approach", Brooks/Cole, USA.
- Reamer, F.G. (2006). Ethical standards in social work: A review of the nasw code of ethics. 2nd Edition, NASW Press.
- Satir, V. (2001), "İnsan Yaratmak", Çev. Selim Yeniçeri, Beyaz Yayınları, İstanbul.
- Schultz, D. P. ve Schultz, S. E. (2007), "Modern Psikoloji Tarihi", Kaknüs Yayınları, İstanbul.
- Schultz, D. P. ve Schultz, S. E. (2013), "Theories of Personality (10. baskı)".
- Sonstegard, M. A. (1998), "The Theory and Practice of Adlerian Group Counseling and Psychotherapy", Journal of Individual Psychology, 54(2), 217-250.
- Stewart, A. E. (2004), "Can Knowledge of Client Birth Order Bias Clinical Judgment?", Journal of Counseling and Development, 82(2), 167-176.
- Sullivan, Bryce F. ve Andrew I. Schwebel, "Birth-Order Position, Gender, and Irrational Relationship Beliefs", Individual Psychology: The Journal of Adlerian Theory, Research and Practice 52. 1 (1996): 54-64. Web. 9 Aralık 2017.
- Tavşancıl, E., Aslan, A. ve Sözel, E. (2001). Yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Tomanbay, İ. (2011), "Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetlerde Önce Kavram, Sosyal Çalışmada Kavram Sorunu", SABEV Yayınevi, Ankara.
- Tuncay, T. (2015). "Sosyal Hizmet Değerlerinin Öğretiminde Duyuşsal Öğrenmeden Nasıl Yararlanılmalı?" Sosyal Hizmet Sempozyumu 2015: İnsan Onurunu ve Değerini Yüceltmek, 26-28 Kasım 2015, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Turan, N.(2012), "Bireyler ve Ailelerle Sosyal Hizmet", Özyaydınlı Matbaası, Ankara.
- Yarka, A. (2022). "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Sistemine Nora Fingscheidt'in 'Sistem Kırıcı' Adlı Filmindeki Eleştirel Bakış". Euroasia Journal Of Social Sciences & Humanities, 9(27), 1-6.
- Yıldırım A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Adler Kuramı Perspektifinden Yetenekli Eller: Ben Carson Hikâyesi

- Yılmaz, Ç. & Zengin, O. (2019). “Bir Eğitim Materyali Olarak ‘Canım Kardeşi’ Filminin Sosyal Hizmet Eğitiminde Kullanımı” . Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 18 (70), 702-709.
- Wells, R., ve Giannetti, V. (1990), “Handbook of Brief Psychotherapies”, Plenum Press, New York.
- Zastrow, C., (2013), “Sosyal Hizmete Giriş (çev. Aykara ve diğ.)”, Nika Yayınevi, Ankara.